

Erfgoedrapport Breda 60

Veldnamen in de voormalige gemeente Princenhage

4.12 Vuchtschoot

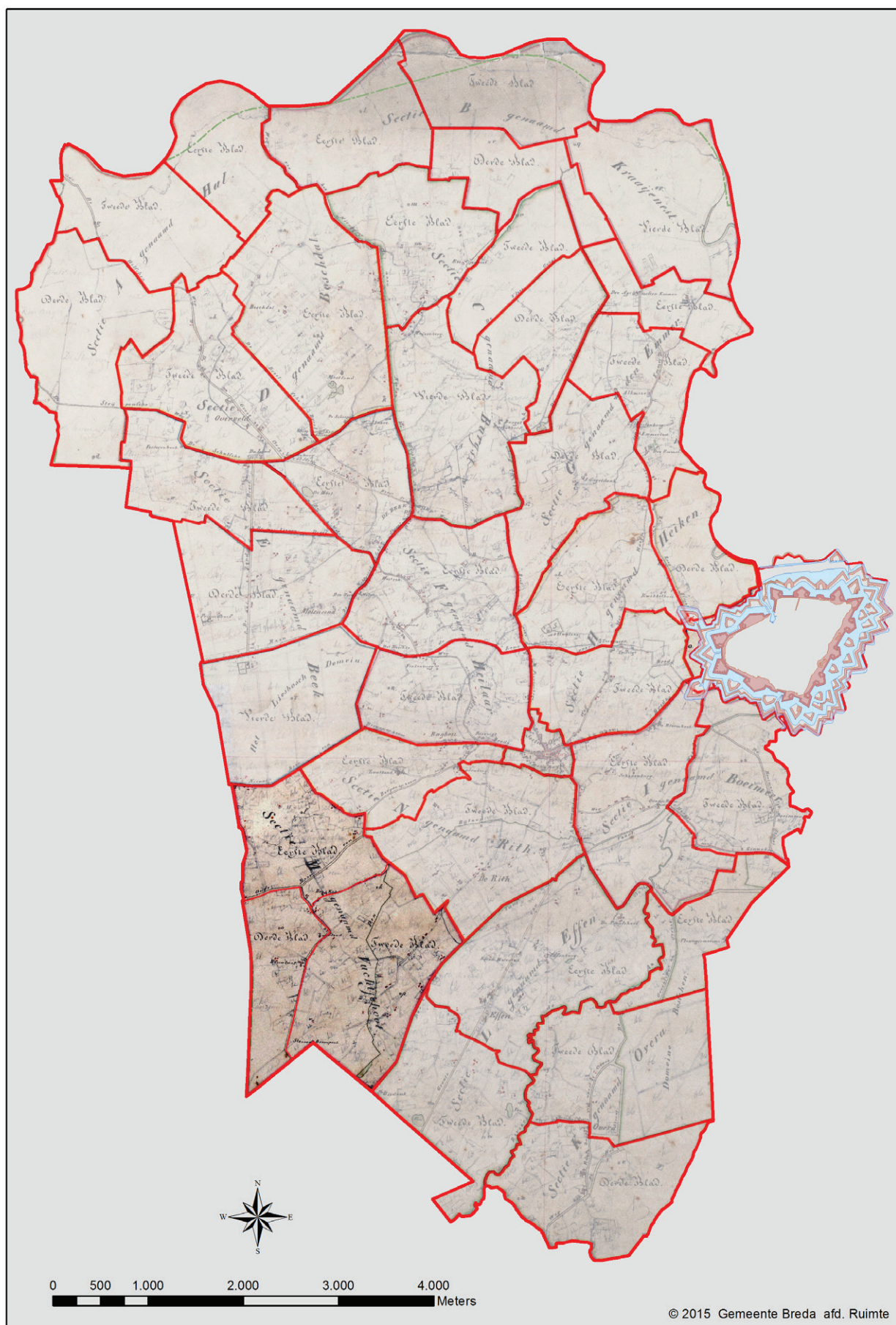
Chr. Buiks

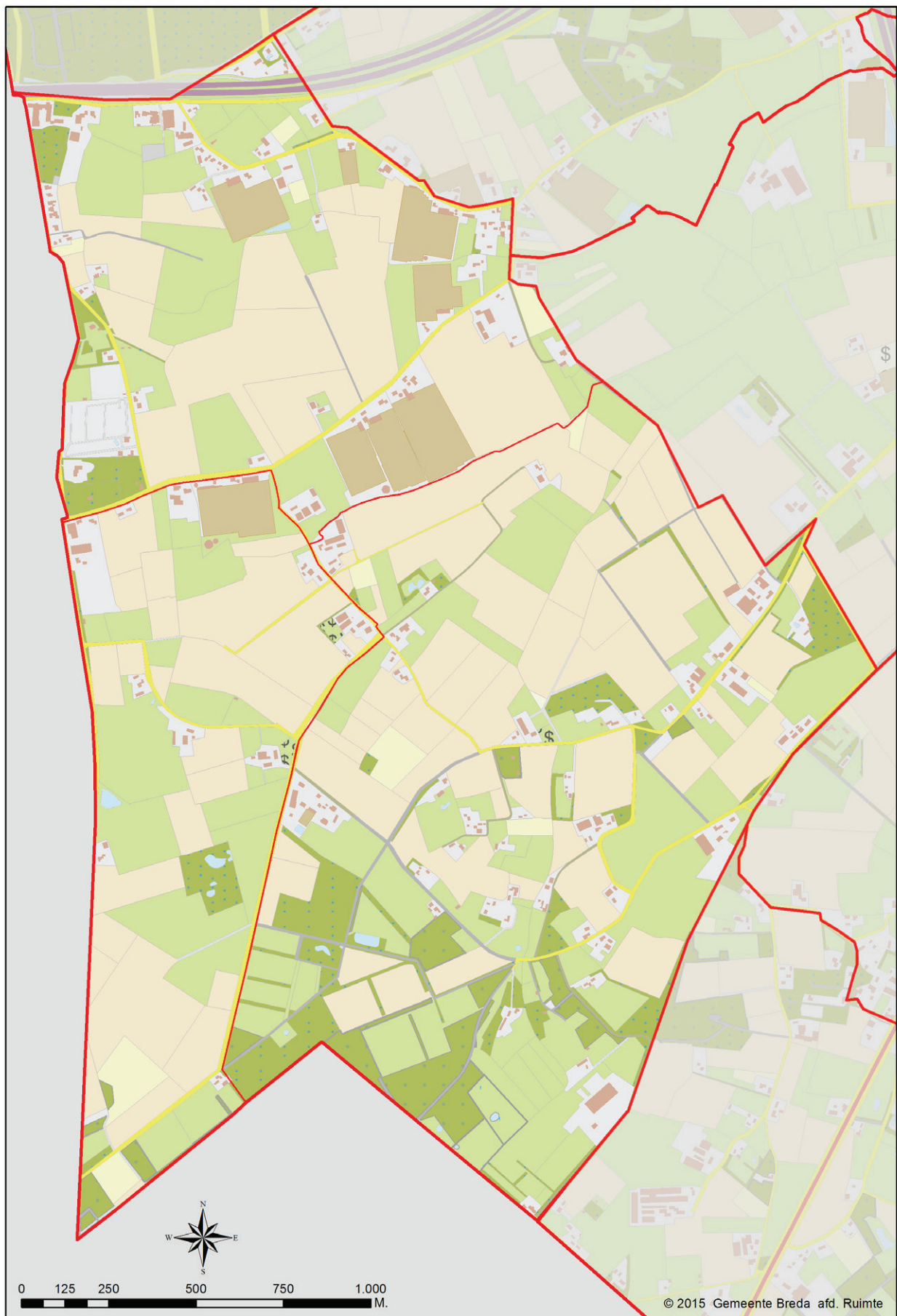

Gemeente Breda

4.12

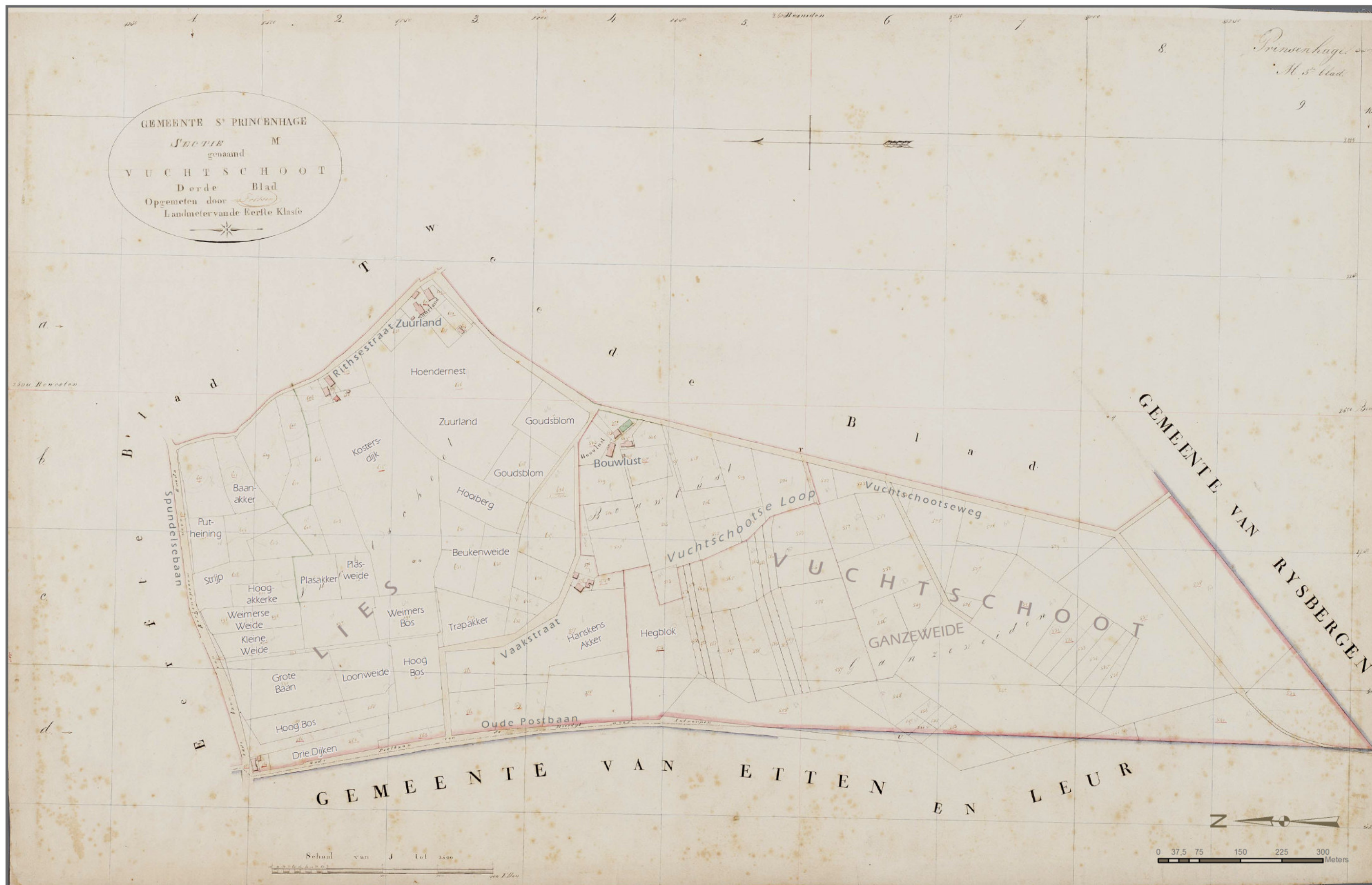
VUCHTSCHOOT

Toponiemen van Vuchtschoot op het kadastraal minuutplan Vuchtschoot sectie/blad M3 uit 1824.

4.12 VUCHTSCHOOT

AKKER – 1464 – ARCH. BISDOM ANTW.: CHART.CORS.

Half bunder lants te Vuchtschoot in de Acker.

AKKER – 1634 – P124, F32

In Vuchtschoot in d'Acker: de Strype.

AKKER – 1668 – GP263, F99V

In Vugtschoot voor op d'acker.

AKKER – 1699 – P126, F134

Landts in Vugtschoot in d'acker: de Strijpe.

AKKER – 1706 – R734, F92V

Seven gemet saeylant... op d'acker in Vugtschoot.

AKKER – 1835 – N6402, 13

Een perceel zaailand: den Akker, twee bunder, twintig roeden (M 191).

AKKER OVER DE STRAAT – 1700 – R733, F96

Een perceel saeylant: den Acker over de strate, suytwaerts de watersloot.

AKKER, HOGE – 1662 – RH274, 57

Stuck zaeijlandts en houtwas: den Hoogen Acker, vijf gemet.

AKKER, HOGE – 1662 – RH274, 50

Stuck zaeylant mette houtwasschen: den Hoogen Acker, vijf gemet.

AKKER, HOGE – 1668 – GP263, F44V

Vanden Hoogenacker, vijf gemet.

AKKER, HOGE – 1835 – N6402, 13

Een perceel zaailand: den Hoogen Acker, een bunder, 99 roeden (M 185).

Kadastraal perceel M 185.

AKKER, LANGE – 1627 – R722, 64

Stuck lants: den Langen Acker, metten steylen rontsomme, anderhalf bunder.

AKKER, LANGE – 1663 – R726, 238V

Twee gemet saeylants: den Langenacker.

AKKER, LANGE – 1701 – R733, F144

Een parceeltje soo saeylant als bosch: den Langen Acker, vier gemet.

AKKER, LANGE – 1794 – RH113, 68V

Een perceel saayland: den Langen Acker, vier gemet (vier duyten heerenchyns).

AKKER, NIEUWE – 1579 – R716, 33

Stuck lants: den Nieuwen Acker, drie bunder.

AKKER, NIEUWE – 1662 – R726, 184

Een perceel heyvelts: den Nieuwen Acker, twee bunder.

AKKERKE, HOOG – 1630 – R722, 242

Plasacker, Plasweyde en het Hooch Ackerken, twee bunder.

Vuchtschoot kende een eigen dorpsakker: de Acker. Dit was een complex vroeg ontgonnen cultuurgrond, waarin tientallen percelen lagen. Het geheel was waarschijnlijk omgeven door een wal om de loslopende dieren uit de akker te houden. De individuele percelen in de dorpsakker werden ook vaak akker genoemd, evenals sommige percelen buiten de dorpsakker. Met de in 1627 genoemde steylen rondom de Lange Acker, zullen stammetjes van heghout bedoeld zijn (ook wel stalen genoemd).

ANKERMAKERSBOSKEN – 1634 – P124, F54

Een halff bunder bosch in Vuchtschoot int d'Weersstraetken: Anckermaeckersbosken.

Bos van de familie Ankersmakers. Deze familienaam bestond in 1947 niet meer in Noord-Brabant en ook niet meer in Vlaanderen.¹

BAAN – 1668 – GP263, 6V

Weijde in Vuchtschoot aende Bane.

BAAN, GROTE – 1835 – N6402, 13

Twee perceel weide: de Groote Baan en Loonweide, waarvan het eene nu tot bouwland aangelegd is, twee bunder 87 roeden, zuid en west het schaarbosch: het Hoogbosch, noord de Oude Baan (M 590, 591, 593)

BAAN, OUDE – VM

Kadastraal perceel: noordelijk deel van M 590, 591, 593.

Baan 'gebaande, brede weg'. Heerbaan vervangt vanaf de zeventiende eeuw vaak de namen Heerstraat en Heerweg. Met deze baan wordt uiteraard de baan bedoeld van Breda naar Bergen op Zoom, tegenwoordig de Sprundelsebaan. Sinds de aanleg van de nieuwe steenweg langs het Liesbos heette deze ook wel de Oude Baan.

BAANAKKER – 1712 – RH234, F100V

Een perceel saeylant: den Baenacker, twee gemet, aende Hilsche Baene.

BAANAKKER – 1740 – RH102, F91

Een perceel land: den Baanacker, oost de straet naer den Liesenberg.

BAANAKKER – 1748 – RH104, 90

Een akker met een bos, anderhalf bunder, aan de baan: de Baanacker, oost de straat naar den Liesenberg, suyt s'Heeren Baan.

BAANAKKER – 1754 – RH106, 142V

Een akker met den bosch, een bunder aende baan in Vugtschoot: den Baanacker, oost de straat nae den Liesenberg, suyt s'heeren baan.

BAANAKKERKE – 1835 – N 6402, 13

Een perceel zaailand: het Baanakkerke, 76 roeden ,west de armen van Princenhage, noord de Vuchtsche straat (M 608).

Akker gelegen aan een baan, een grote doorgaande weg, hier de Sprundelsebaan.

BAANWEIDE, KLEINE – 1835 – N 6402, 13

Een perceel weide: de Kleine Baanweide en de Weimarsche weide, een bunder, 78 roeden (M 594, 596, 597), zuid het Wymarche Bosch, noord de Oude Baan.

BEGIJNENBOS – 1762 – RH107, F207

Een perceel bosch in de Dwersschooten, oost het Bagynenbos van Breda.

Mogelijk genoemd naar het bezit van de meesteres van het Begijnhof Heylwich van de Vuchtschoot, genoemd in 1380. Zie onder Vuchtschoot.

BEKERS – 1742 – GP272, F66

Half gemet nieuw land: de Beekers.

Ontstaan uit Bijgaert, Begaert 'omsloten perceel'?

BERGSKE – VM

Kadastraal perceel M 407.

Een berg is een hoog, zandig perceel, dat na ploegen en eggen stuifgevoelig was.

BERGSTRAAT – 1754 – RH106, 73

Den Heyakker, noort de Bergstraat.

BERGSTRAAT – 1760 – RH107, 121V

Den Heyacker, noort de Bergstraat.

Straat naar een berg. Welke?

BEUKENWEIDEN – 1835 – N6402, 13

Een perceel weide: de Beukenweide, twee bunder, een roede, west het Schaarbosch: de Trap-akker.

Kadastraal perceel M 630, 631, 632.

BEUKENWEIDEN – 1930 – DE BOER30, NR.28

Vijftien kavels haver in de Beukenweide.

Weiland omzoomd door beuken of gelegen bij een beuk. De beuk komt in toponiemen veel minder voor dan de eik. Beuken werden in veel kleinere aantallen aangeplant. Het hout van beuken is lang niet zo duurzaam als dat van eiken.

BIELOOP – 1566 – R714, F72V

De Moerkens, zuytwaerts aenden Byeloop.

BIELOOP – 1643 – R724, F192V

In Visschoot oostwaerts den Bieloop.

BIELOOP – 1699 – P126, F183V

In de Dwerschooten op Gestel aenden Bieloop.

BIELOOP – 1699 – P126, F155V

Den Bieloop.

BIELOOP – 1742 – GP272, F35

Opden Bieloop.

BIELOOP – 1880 – GP1914

De rivier den Bijloop.

Loop, 'waterloop', genoemd naar het gebied de Bie.

BIESAKKERKE – 1742 – GP272, F66

Honderd roeden bosch: het Biesackerken; den Biesenacker.

Met bies werd in de zeventiende eeuw een aantal verschillende plantensoorten aangeduid: de mattenbies, de stekende bies, pitrus, pijptorkruid (=wel-riekende water-biese) en zwanenbloem (=bloeiende water-biese) en mogelijk nog andere. Sommige biezen leverden nuttig materiaal voor de mens, zoals de mattenbies (voor stoelen) en pitrus (pitten voor kaarsen).²

BIESHEINING – 1634 – P124, F74

Anderhalf bunder heyde: de Biesheyninge.

BIESHEINING – 1634 – P124, F85

Anderhalf bunder moer: de Biesheyninge, wylen Barbel Jan Jacop Lips dochter, opt Bagynhoff te Breda.

BIESHEINING – 1634 – P124, F34V

Anderhalff bunder heyde aen t'Raemschoor teynden den schouwloop: de Biesheyninge.

BIESHEINING – 1699 – P126, F381V

1/8 bunder moers op Gestel uyt anderhalf bunder: de Biesheininge.

Heining met veel biezen, dus op zure grond gelegen. Biezen zijn planten uit de geslachten junco of scirpus, bijvoorbeeld de mattenbies, ruige veldbies etcetra. De Biesheining bestond uit heide en moer, dit in tegenstelling tot bijna alle andere heiningen die uit bouwland bestonden. Was het perceel ooit met een wal omgeven om de turf te beschermen tegen diefstal?

BIESVELDEN – 1651 – R725, F55V

Stuck heyvelts in de Biesvelden, suyt de Torffvaert, noort den Bieloop.

BIJLOOP – 1571 – R714, F74V

Moers aende Raem, oostwaerts en zuytwaerts aende Byloop.

Het dialectwoord bie is hier vervangen door het Hollandse bij. Zie Bieloop.

BLIK – 1667 – R727, 74V

Stuck erve, synde nieuw lant: den Blick, oost 't Heystratien.

BLIK – 1674 – R728, F127V

Stuck erven, oock nieuw lant: den Blick.

Een blik is een waterplas in de heide. Een dergelijke waterplas blikkerde in het zonlicht. Blik hoort bij blicken, 'glinsteren'.³ Vennen groeiden in de loop van enkele decennia dicht. Na verloop van tijd konden ze dan weer uitgemoerd worden en zo overgaan in een blik.

Een blik of blek is waarschijnlijk een uitgemoerd ven ofwel 'een door vervening ontstane plas'.⁴ Vergelijk een moerblicke off venne, Ulecoten, 1671, R 796, fol. 163. Moervelden, bliicken, waetervennen ende heydevelden, Baarle, 1677, R 796, fol. 213. Twee buynder heyde ende blick om een weyde aff te maecken, Ginneken, 1699, P 119, fol. 131. Twee buynder heyde ende Leeghten oft Blick, Ginneken, 1710, R 759, fol. 38v. Een beemdeken met een heyblicxken daer boven aen gelegen, tweehonderd roeden, Chaam, 1715, RC 236. Een blicxken in de Vyselpoort, 63 roeden, daer men de schaepen plaght in te wassen, verciijnst anno 1613., Chaam, P 62, 138. Een blick oft stuck moers ende erfs, t Effen, 1525, R 705, fol. 46. Een blick, 132 roeden, by de Ramen aen t' Raemsche schoor, rontsomme in de vroente, 1634, P 124, fol. 44. Nieuw lant ende blick byden Molenwerft ontrent Liesbosch, 1668, GAP 263, fol. 52. Een perceel soo heyde als blicken, zeven bunder onbegrepen de juiste maete tot Overvelt, 1678, R 733, fol. 23v.

BLOK – 1530 – R706, F63V

Een halff bunder weyen: dBlock.

BLOK – 1579 – R716, 33

Stuck weyden: dBlock, twee gemet, noortwaerts aen sheren strate.

BLOK – 1634 – P124, F32

Anderhalff bunder weyde: t'Block, daer eenen waeterlaet door loopt.

BLOK – 1699 – P126, F135

Anderhalff bunder weyden: het Block, daer eenen waeterlaet door loopt.

BLOK – 1742 – GP272, F267

5½ gemet van de Leege Weide en Block.

BLOKKEN – 1753 – RH106, 10

Een perceel weyland: de Blokken, twee bunder.

BLOKKEN – 1782 – RH282, 96V

Een perceel weyland: de Blokken, twee bunder.

BLOKKEN – 1791 – RH112, 249

Twee bunder zoo zaay als weyland: de Blokken, in drie parcelen.

BLOKKEN – 1897 – BREDANAAR16, 9

Een perceel bouwland: de Blokken, M 154, groot 46 are.

BLOKSKE – 1658 – R726, F70

Een perceel weyden: het Blocxken, half bunder noortwaerts aende Heirbaen.

Blok, 'omsloten stuk grond', meestal weiland of beemd en dan omringd met sloten.

Blok<biluken, dat is omsluiten. Vergelijk vijf gemet hoylants gelegen in twee bloocken oft parcheelen, onder Etten, 1704, R 734, fol. 23. De helft van drie gemet beemden in eenen block van vier gemet in Wymeren, 1606, R 719, fol. 16. Honderd roeden in eenen block genaemt 't Groot velt, in dLangbuynder, 1667, R 727, fol. 135. Vyff parcheelen ofte bloocken aen malcanderen opden Emere, 1711, R 736, fol. 104. Een block heyvelts, twee bunder, 1542, R 709, fol. 69.

Blok: 'Thans nog in Brabant en in de Kempen evenals bij Kiliaen een met heggen, hagen, grachten enzovoorts omsloten akker.'⁵ In de Baronie zijn blokken, zoals boven als gemeld, ook vaak weilanden of beemden.

BOERSAKKER – 1737 – RH101, 161V

Een perceel zaayland in Vugtschoot: den Boersakker.

Akker van de familie Boers. Vergelijk Huybregt Andries Boeren, 1788, RH 282, fol. 178.

BOLK – 1500 – R415, F139V

Stuck weyden: den Bolck, een veertelsaet.

Bolk <biluken, 'omsluiten'. Bolk duidt meestal op een perceel van matige kwaliteit behorend bij een groter, vruchtbaarder stuk grond. Hier is het een weiland en dan waarschijnlijk omgeven met een sloot.

Vergelijk Stuck lants metten bolc daeraen liggende op Steenacker, 1525, R 705, fol. 12v. Stuck lants metten bolck oft vuytgeslagen moer daeraen liggende in Keijseracker, 1598, R 718, fol. 39v. Den Hoochacker met een bolcxken daer aen liggende, Overa, 1533, R 706, fol. 167v.

BOOMGAARDWEIDE – 1627 – R722, 64V

Stuck weyden: de Boomgaertweyde, 3½ gemet.

BOOMGAARDWEIDE – 1635 – R723, 131V

Stuck weyden: de Bogaertweyde, een bunder.

BOOMGAARDWEIDE – 1698 – RH233, F45

Een half bunder lant: de Bogertweide.

Weiland in een voormalige boomgaard, of bij een boomgaard.

BOOMKE – 1788 – RH112, 69v

De straat na het Boomken of Liesbosch.

Het Boomke was een bekend punt op de grens Rijsbergen, Princenhage en Etten.. Er stonden mogelijk drie bomen op dit grenspunt: het Ettens Boomken, het Rijsbergs Boomke en het Haagse Boomke.

BOOMKENSBERG – 1740 – RH102, F91

Stede..., vier bunder, oost de dreef tot Boomtjesberg.

BOOMKENSBERG – 1748 – RH104, 89

Steede..., oost de dreef tot Boompjesberg.

BOOMKENSBERG – 1754 – RH106, 72v

Hendrik Josephus van de Maesen, borgemr. tot Maestricht e.a. verkopen Christiaen Hendrik Bacx eene steede met huysinge schuere en stallinge: Boomtjens berg, opde Vugtschootse heyde onder saeyland, weyde en heyde 25 bunder.

BOOMKENSBERG – 1761 – RH107, 121

Insolvente boedel van Chr. Bacx wordt verkocht aen J. Adr. Hop: eene stede met huijsinge, schuur, stallinge: Boomtjensberg, op de Vuchtschootse Heyde, zuytoost de heyde, gehoorrende aende Heere van Gageldonk + den Heyacker.

BOOMKENSBERG – 1775 – RH109, 255

Onderpand J. Adr. Hop X Allegonda Corn. Janssen: eene steede met de huysinge, schuure, stallinge en verdere timmerage: Boomtjes berg, onder zaayland, weyden en heyden, 25 bunder, west sheerenstraet en de Ganzeweyde.

BOOMKENSBERG – 1849 – N 7, 29

Erfdeling Adr. Arnout Nooren en Johanna Leyten: Hofstede of bouwhoeve met bouw en weilanden, bosschen, heide, op Boomkensberg (huis: M 492).

BOOMKENSBERG – VM

Kadastraal perceel M 492.

Berg, 'zandige hoogte', dicht bij het Boomke. De boerderij heeft vanaf de jaren 1970 enkele tientallen jaren leeg gestaan en is daardoor volledig vervallen. Boerderij met een grote Vlaamse schuur en nog twee andere schuren. De boerderij zou in 1771 gebouwd zijn.⁶ Een late ontginning dus. Maar in 1734 bestond de boerderij al. In dat jaar stelt Peeter Jansz. van Bocxel die dan op de stede Boomkensberch woont zijn vee en inboedel als onderpand voor de achterstallige huur verschuldigd aan Corn. van Riethoven, advocaat, die ook boerderijen op de Rith bezat, bijvoorbeeld Hondsdonk., RH 140, fol. 108. In dat jaar liepen er op de boerderij vier melkkoeien en twee kalveren rond, alsmede een paard. Verder werd er een kudde van dertig schapen gehouden.

BOOMWEI – 1905 – BREDANAAR24, NR.278

Schaarhout opde Boomwei, bij de Echo.

Weiland waarrond enkele bomen stonden?

BORGVLIET – VM

Boerderij aan de Sprundelsebaan 60, monument.⁷

Een van de talrijke boerderijen met een vlied-naam.

BORNEVELD – 1905 – BREDANAAR24, NR.278

Schaarhout op Borneveld.

Born, 'bron', dan een veld waar een bron ontsprong. Het toponiem kan niet oud zijn. Misschien genoemd naar een familie Borneveld? Men kan ook denken aan een gebornd veld: veld waar turf in zat, die gestoken en in de haard verbrand was.

BOS – 1634 – P124, F32

Dryevierendeel bunder weyde en landt, voortyts genaemt t'Bosch.

BOS – 1699 – P126, F134V

Drievierendeel bunder weyde en lant, voortijts genaemt t'Bosch.

BOS – 1699 – P126, F43V

Drievierendeel bunder lants en weyde met de huysinge, voortyts geheyten t'Bosch.

BOS – 1706 – R734, F91V

Een perceel weyden: het Bos, half bunder.

BOS – 1910 – BREDANAAR29, 150

Kavels rogge op het Bos.

BOS, HOOG – 1742 – GP272, 227V

Nieuw land: 't Hoogbosch.

BOS, HOOG – 1835 – N6402, 13

Het Hoogbosch.

Kadastraal perceel M 587, 588, 589.

BOSKE – 1715 – R737, F140

Een perceel bossen: het Bosken, vijf lopensaet.

BOSKE – VM

Kadastraal perceel M 320, 321.

Bos kan betrekking hebben op een gebied met enkele opgaande bomen, struiken, kruiden en grassen.

Door begrazing met koeien, paarden en schapen degenereerde een bos snel tot een weiland. Jonge boompjes werden opgevreten, zodat er geen verjonging van het bos meer optrad.

Oudere bomen werden door paarden geschild (de schors werd er afgehaald), waardoor ze afstierven. Zelfs bij een geringe veebezetting was dit proces binnen korte tijd verwoestend voor het bos.

BOUWLUST – 1880 – GP1914

De Vuchtschootsche Loop aanvangende by de stede Bouwlust.

Boerderij in Vuchtschoot, reeds in 1830 bestaand. Bouwen is bewerken, ploegen.

BRANDENHEIVELD – 1633 – RH127, F16

Den Heijacker, teynden de Brandestrategie, west het Brandenheijvelt.

BRANDENHEIVELD – 1634 – P124, F38V

Vyffdalff bunder heyvelts en moer aen t'Raemgat: Brandenheijvelt.

BRANDENHEIVELD – 1653 – R725, 103

Een perceel erve: Brandenheijvelt, vijf bunder aende Raem, west 's heeren vroente, noort aende Brandestrategie.

BRANDENHEIVELD – 1653 – R694, 188

Brandenheijvelt, vijf bunder.

BRANDENHEIVELD – 1668 – R727, 171

Heijvelt: Brandenheijvelt, twee bunder.

BRANDENHEIVELD – 1671 – R728, F30

Een perceel heijvelt, vijftien gemet achter de Rith onder Vuchtschoot: Branden Heijvelt.

BRANDENHEIVELD – 1699 – P126, F170

Vyfdalff bunder heijvelts en moer aen 't Raemgadt: Branden Heijvelt.

BRANDENHEIVELD – 1703 – R734, F38V

Een perceel heijvelts: Brandenheijvelt.

BRANDENHEIVELD – 1740 – RH279, 70V

Een perceel heyde, half bunder: het Brandenheijvelt.

Heiveld van de familie Van de Brand(en), Brants. Vergelijk Lysbeth Wytman Brants, 1474, D, fol. 17. In 1415 worden genoemd Jan Brant en Peter Brant, G, fol. 8 resp. 61. Men zou ook kunnen denken aan een heiveld waar brand, dat is turf gestoken werd.

BRANDENSTRAAT – 1630 – R722, 242

De Leenweyden, oostwaerts en suytwaerts aende strate: Brandestraet.

BRANDENSTRAAT – 1633 – RH127, F15V

Heijvelt: Raeckxheijveldeken, oostwaerts aende Bieloop, zuytwaerts en westwaerts aende Brandestraet.

BRANDENSTRAAT – 1653 – R725, F103

Brandenheijvelt, noort aende Brandestraet.

BRANDENSTRAAT – 1704 – R734, F38V

De Raecxveldekens, suytwaerts de Brandestraet.

Straat genoemd naar de familie Van de Brand.

BREMBERG – 1668 – GP263, F44

Nieuw Landt in Vuchtschoot aenden Brembergh.

BREMBERG – 1742 – GP272, F86

Aenden bremberg.

Gebied onder het naburige Etten. Genoemd naar de aanwezige braambegroeiing.

BUNDER – 1738 – RH279, 42

Een perceel zaayland: het Buynder, 430 roeden.

Een bunder is een oppervlaktemaat ter grootte van vierhonderd roeden. Hier dus een iets groter perceel.

BURGERSWEIDE – 1780 – RH110, 234V

Een perceel weyland: de Burgersweyde, vier gemet.

Weiland van de familie Burgers.

DIRKSVAART – 1634 – P124, F98V

Moers by tHellegat, myns Gen. sHeeren Wildert oft moer oost, de Riole west, Dierickxvaert suyt.

Een vaart gegraven op last van Dirk of een familie Dirks.

DOORNBOOM – 1530 – R706, F70

In Vuchskoet aenden Dorenboom.

DOORNBOOM – 1533 – R707, F54

Stuck lants mette weyken in Vuchschote tegensover den Dorenboom.

DOORNBOOM – 1543 – R709, 134

Aenden Doorenboom.

DOORNBOOM – 1551 – R711, 149V

Omtrent den Dorenboom.

DOORNBOOM – 1555 – R712, 70

Stuck lants ontrent den Dorenboom.

DOORNBOOM – 1620 – GP260, F102V

Weyde: den Dorenboom.

DOORNBOOM – 1629 – R722, 183V

Stuck lants: den Dorenboom, een bunder.

DOORNBOOM – 1636 – GP261, 52V

Dorenboom.

DOORNBOOM – 1646 – R710, F40V

Stuck lants, 17 lopensaet: den Dorenboom, in Vuchschœt.

DOORNBOOM – 1679 – R729, 90

Een perceel saeijlants: den Doorenboom, twee gemet.

DOORNBOOM – 1694 – R732, 19V

Een perceel weyde: den Doornboom, half bunder, noortwaerts de Sprundelsche Baen.

DOORNBOOM – 1700 – R733, F96

Een perceel saeylants: den Doorenboom, half bunder.

Doornboom 'meidoorn of sleedoorn'. Meidoorn, Crataegus, werd veel gebruikt voor de aanleg van heggen; sleedoorn, Prunus spinosa, groeit ook in heggen. Vaak werden de takken van de doornstruiken nog in elkaar gevlochten om de heg extra ondoordringbaar te maken voor rondlopend vee.

Blankaart schrijft over de meidoorn: 'De laagwassende dient om digte hagen ofte heiningen te maken, tot afscheidsels, en dat daar soo ligt geen quaadwillig volk, honden enz. kan doorkruipen, Van de lange doorn-takken maakt men wandel-stokken; de kromme takken dienen om peul-vrugten aan te leiden, de kleine doorn-takjes legt men op het gesaeide, om katten en ander ongedierte daar af te weeren., en men steekt se in de hollen der mollen. Het hout is dienstig om daar veelderley werk van te draeijen.'⁸

Een boerderij aan de Sprundelsebaan 110 heet de Hoeve bij den Doornboom; het is een monument.

DOORNBOS – 1619 – R720, 220V

J. Corn. Faes verkoopt Marynis en Corn. Corn. Corn. Faes 1/4 part van de hoffstadt: den Dorenbosch, twee bunder, by den Dorenbosch.

DOORNBOS – 1634 – P124, F34V

Een half bunder heyde en weyde: den Dorenbosch.

DOORNBOS – 1668 – GP263, F14

Lant: den Dorenbosch.

DOORNBOS – 1729 – RH100, F24V

Een perceel zaayland: den Dorenbosch, twee gemet.

DOORNBOS – 1738 – RH279, 26V

Twee gemet land: den Dornbosch,.noortwaerts sheeren Baen.

Doornbos: struik van meidoorn of sleedoorn. Het zaailand is genoemd naar de ligging bij een dergelijke doornbos.

DORRE BOOM – 1668 – GP263, F72

Lant: den Dorren Boom, drie gemet.

Foutief voor Doornboom.

DRAAIBOOM – 1566 – R714, F72V

Stuck weyden: den Dreyboom.

Weiland genoemd naar een draaiboom.

DREEF NAAR BOOMKENSBERG – 1748 – RH104, F89

De Geeracker., oost de Dreef tot Boompjesberg.

Dreef, 'weg met bomen erlangs'.

DRIE DIJKEN – 1595 – R717, 152

Lants omtrent de Drye Dycken.

DRIE DIJKEN – 1620 – PONDB.53

Lant aende Drye Dycken.

DRIE DIJKEN – 1631 – R723, 9

Aende Drye Dycken.

DRIE DIJKEN – 1655 – R726, F23V

Weyden aende Drye Dycken.

DRIE DIJKEN – 1668 – GP263, F126V

Bosch aen de Drij Dijcken.

DRIE DIJKEN – 1684 – R730, 43V

Het Loonbosch aende Drye Dycken, noort, west en zuytwaerts aen Scheerenstraet ende vroente.

DRIE DIJKEN – 1740 – RH102, F82

Twee gemet bosland met den sevenjarigen houtwas daar op staende: de Drie Dijken, aen de Hilse Baen.

DRIE DIJKEN – 1742 – GP272, 274

Aan de Drie Dijken.

Terrein gelegen aan drie dijken? Daar lijkt de vermelding uit 1684 wel op te wijzen. Zie ook onder bij Drie Eiken.

De aanleg van dergelijke dijken werd per ordonnantie van Willem Hendrik in 1699 geregeld: '... door de heyden en vroenten van de eene plaats na de andere linierecht, voor soo veel sulks bequaemelijk kan geschieden, op te werpen, te maken en wel tonnerond te leggen, breedte, ruijme wegen, heijrbanen of Deijken ter hoogte van vier voeten en breete van twee roeijen en aen beijde de zijden met bequaeme slooten.'⁹

De dijken moesten dus twee roeden breed worden, dat is 11,2 meter en vier voeten hoog, dat is circa 1,10 meter. Ook de beplanting werd geregeld: langs een dijk mochten de boeren bomen planten, speciaal eiken, berken en elzen. De houtopbrengst was half voor de Heer als ze de jonge boompjes van de rentmeester hadden betrokken. De zuidkant van de dijken mocht niet beplant worden omdat de weg dan niet goed kon opdrogen in de zuiderzon.

DRIE EIKEN – 1746 – RH280, 20

Twee gemet boschland: de Drie Eycken, aende Hilse Baan, suid sheeren straat.

Corrupt voor Drie Dijken? De vermeldingen van de Drie Dijken zijn ouder.

DWARSSCHOOT – 1507 – R417, F254V

Stuck weyden: den Dweersschoot, een bunder.

DWARSSCHOOT – 1514 – R421, F157

Een bunder erfs onder bosch en weyde: den Dweersschoot, in Vuchschoot.

DWARSSCHOOT – 1533 – R707, F9

Stuck erfs, onder bosch en weyde, een bunder: den Dweerschot, in Vuchskoet.

DWARSSCHOOT – 1634 – P124, F21

Anderhalf bunder weyden: den Dwarsschoot.

DWARSSCHOOT – 1699 – P126, F86V

Anderhalf bunder weyde in Vughtschoot: den Dwarsschoodt.

Schoot, 'beboste hoek zandgrond, uitspringend in moerassig gebied', hier dwars gelegen op de oudere ontginningen aldaar?

DWARSSCHOOTSTRAATJE – 1658 – R726, F67V

Schaerbosch inde Dwersschooten, oostwaerts aen het Dwersschoots straetken.

DWARSSCHOOTSTRAATJE – 1668 – GP263, F14, F44

Weijden neven het Weerschootstraetjen; het Dweerschootstraetken.

DWARSSCHOOTSTRAATJE – 1738 – RH102, F9V

Een perceel schaerbos in het Dwarsschootstratie.

Schoot 'beboste hoek hogere grond uitspringend in een moeras', hier dwars op een weg of een ander gebied staande? Straatje door het gebied de Dwarsschoot of de Dwarsschoten. Huidige Dwarskootsestraat?

DWARSSCHOTEN – 1658 – R726, 86

Inde Dwersschooten.

DWARSSCHOTEN – 1742 – GP272, 108V

Nieuwlandt in de Dwersschoten.

Dwars gelegen op een ander gebied.

DWARSSTRAATJE – 1634 – P124, F54

Bosch int d'Weersstraetken.

Straatje naar een gebied de Weerd of Dwarsstraatje? Een gebied de Weerd is op Vuchtschoot onbekend, dus zullen we wel moeten denken aan een afwijkende schrijfwijze voor Dwarsschootsestraatje.

ECHO – 1843 – NN81, 93

Een perceel bouwland in den Echo (M 150, 152, 153).

ECHO – 1905 – BREDANAAR24, NR.278

C. van Haperen wonend op de Echo.

ECHO – VM

Boerderij aan de Rithsestraat. Voormalig bezit van Willem van Gils, burgemeester van Prinsenhage. In 1925 afgebroken. Komt reeds in 1753 voor op een kaart van Isaak Tirion van de Baronie. Ook het gebied bij deze boerderij wordt met de naam Echo aangegeven (bijvoorbeeld op het minuutplan van het kadaster van 1832).

Hoorde men hier bijvoorbeeld door een rij bomen goed een echo?

EFFENSEVOORD – 1415 – G, F93

Land te Vuchtscoten bi dat Effens voert.

EFFENSEVOORD – 1415 – G, F18

Dat Effensvoert.

Voorde genoemd naar het gehucht Effen. Door welke waterloop? Door de Bieloop?

EIKERSHEINING – 1742 – GP272, 195

Vier gemet in Eijkersheijninge.

Corrupt voor Ykensheijninge. Zie aldaar.

EKERSVELD – 1620 – GP260, F132

Jan Geeritssen van Baerls erffgenamen bosch: Eekersvelt.

EKERSVELD – 1636 – GP261, F191V

Bosch: Eekervelt.

EKERSVELD – 1668 – GP263, 99

Eckersvelt.

Ecker komt als familienaam in de Baronie niet voor. Verkeerde splitsing van Deckervelt > d'Eckersvelt?

ELF EN ACHT ZAALDEN – VM

Kadastraal perceel M 405, 412.

Een zaalde ('zolderke') is een bed. De bedden dienden vooral om te voorkomen dat in de winter het overvloedige regenwater de rogge (het meest geteelde gewas) zou laten verdrinken.

ETTENSBOOMKEN – 1681 – R729, 173V

Een bunder moer by het Ettensche Boomken, suytwaerts de torffvaert, west de baene, noort 's Heeren straet.

Mogelijk stonden er drie bomen bij het grenspunt van Etten, Rijsbergen en Princenhage. Hier dan het boompje op Ettens gebied.

GANZENWEIDE – 1614 – R720, F55, F57

Mitsgaders d'actie diemen mette voors. hoeve in Bagven gehadt heeft int heyvelt: de Gansweyde achter Vuchtschoot; stuck moers oft heyvelts: de Gansweyde, twee bunder achter Vuchtschoot, oostwaerts aende gebuerheyde.

GANZENWEIDE – 1630 – R722, 243

Erven oft heyvelt: de Gansenweyde.

GANZENWEIDE – 1634 – P124, F64V

Zeven bunder heyvelts: de Gansenweyde inde Vuchtschootsche Heyde.

GANZENWEIDE – 1644 – RH274, 5V

Stuck heyvelde achter Vuchtschoot, drie bunder: de Ganseweijde.

GANZENWEIDEN – 1646 – R724, 234

Drie bunder heyden: de Gansweyden, in Vusschoot.

GANZENWEIDE – 1668 – GP263, 99V

De Ganseweijde.

GANZENWEIDE – 1681 – R729, 163

Een perceeltien heijvelts en lant: de Gansweijde, twee gemet.

GANZENWEIDE – 1697 – R732, 176V

Een perceel heyvelts, half bunder, in de Ganseweyde, suytwaerts de Gemeene Ganseweyde.

GANZENWEIDE – 1699 – P126, F291V

Zeven bunder: de Ganseweyden, inde Vugtschootse Heyde.

GANZENWEIDE – 1701 – R733, F176V

Stede.. aende Ganseweyde.

GANZENWEIDE – 1733 – RH101, F13V

Een perceeltien heyvelts in de Ganseweijde.

GANZENWEIDE – 1737 – RH101, F161

Een half gemet lant en heyde in Vugtschoot: de Ganseweijde.

GANZENWEIDE – 1742 – GP272, 273

Een gemet: de Ganseweijde.

GANZENWEIDE – 1774 – RH109, 199V

Heyde in de Ganseweijen, in Vugtschoot.

GANZENWEIDE – 1794 – RH113, 69V

Weijde in de Ganzeweijde.

GANZENWEIDE – 1843 – NN81, 93

Een perceel heide in de Ganzenweide (M 558).

GANZENWEIDEN – 1662 – R726, 212

Heyvelden en moeren inde Gansweyde.

GANZEWEIDEN – 1699 – P126, F350V

Zeven buynder Heijvelts: de Gansenweijden, inde Vughtschootse Heijde.

GANZEWEIDEN – 1699 – P127, F455V

5/4 bunder heivelts uyt zeven bunder: de Ganseweiden inde Vuchtschootsche Heide.

GANZENWEIDEN – VM

Kadastraal perceel M 563, 564.

Weiland waar tamme ganzen werden geweid. Ganzen hebben de vervelende eigenschap dat door hun talrijke uitwerpselen het gras oneetbaar wordt voor het vee. De boeren zagen deze dieren dus liever niet, maar voor de armen was een gans een goedkope bron van vlees, omdat die op de vroente of in de gemeynte haar kostje kon vinden. Hoewel er in de late middeleeuwen veel ganzen in de Baronie moeten hebben rond gelopen, komen ze in de zeventiende en achttiende-eeuwse inventarissen van boerderijen niet meer voor. Waar zijn ze gebleven? Opgeruimd wegens de overlast?

GEER – VM

Kadastraal perceel M 401.

GEERAKKER – 1740 – RH102, F91

Stede..in alle sijne gragten, oost de dreef tot Boomtjesberg, noort den Geerakker.

GEERAKKER – 1748 – RH104, 89

Steede.., twee boogaarde nevens de Claverweijde met nog de Geeracker staende in plantsoen.

Akker met een gerende vorm.

GEMENE HEIDE – 1641 – R724, F47V

Een parceeltken moeren en ende gronden in de Ramen, zuit den Bieloop, noort de Gemeyne Heyde

Gemeenschappelijk gebruikte heide.

GESTEL – 1430 – AHB1, 4V

Van de inslage by die hoeve te Gestel.

GESTEL – 1503 – R416, F44V

Op Ghestel.

GESTEL – 1507 – R417, F251V

Op Gestel.

GESTEL – 1510 – R419, F204

Tot Ghestel.

GESTEL – 1514 – R421, F130

Heyden in Vuchschoot op Ghestel.

GESTEL – 1514 – R422

Op Gestel.

GESTEL – 1525 – R705, F6V

Lants op Ghestel.

GESTEL – 1526 – R705, F75V

Heyvelts op Ghestele in Vuchskoet.

GESTEL – 1529 – R706, F13

Huysinge, schuere... achter Vuchschoot op Ghestel.

GESTEL – 1533 – R707, F9

In Vuchskoet op Gestel.

GESTEL – 1547 – R710, F91

Huysinge... in Vuchschoot op Ghastel. Op Gestel.

GESTEL – 1561 – R713, 186V

Stuck moers in Vuchschoot op Ghestel.

GESTEL – 1568 – R714, F219V

In Vuchschoot op Ghestel.

GESTEL – 1634 – P124, F32

Jan Bastiaen Kerst Bastiaenssen, twee bunder Erffs, mette huysinge, aende Raem: de Gestel.

GESTEL – 1699 – R733, F57

Een perceel saeylants: het Gestel, zestig roeden.

GESTEL – 1699 – P126, F136

Op Gestelt.

GESTEL – 1699 – P126, F133

Twee bunder erffs, met de Huijsinge daarop staende, tot Vughtschoodt, aende Raem: de Gestel.

Gestel komt als nederzettingsnaam voor te Kasterlee, Eindhoven, Meerhout, Moergestel en St.Michielsgestel.

Gestel is samengesteld uit geest, 'zandige hoogte' + loo, 'bosje op hoge zandgrond'. Maar de uitgang -el kan ook uit een verkleiningsuffix -ilo ontstaan zijn; dan is de betekenis van Gestel: de kleine zandige hoogte. Vergelijk een vermelding uit 1750 te Gilze: 8½ lopen-zaad sijnde lange geest en heyde off biesevelen, GAGR64, (buytenboek) fol. 14v.

De naam en de nederzetting zijn beide verdwenen. In de zeventiende eeuw stonden er nog boerderijen. Waarom is deze nederzetting verlaten? Of is alleen de naam verdwenen en is het gehuchtje geruisloos opgegaan in Vuchschoot? Het perceel dat in 1699 Gestel genoemd wordt, zal waarschijnlijk een oude lopenzaad van 62 roeden groot zijn geweest, een maat die in de late Middeleeuwen alleen genoemd wordt te Gilze, maar die ook wel in andere plaatsen van de Baronie blijkt op te duiken. Deze maat duidt op hoge ouderdom.

GIELISWEIKE – 1699 – P127, F471

Weijde: Gielis weiken.

Weiland van Gielis, Egidius.

GOED – 1525 – R705, F7

Stuck weyden: tGoet, westwaerts aen sheeren vroente.

GOED – 1634 – P124, F73

Twee bunder weyde en heyde achter aen Liessenberch: tGoet.

GOED – 1699 – P126, F132

Twee bunder weyden en heyden achter aen den Liesenbergh: t'Goedt.

Goed, 'onroerend goed, landerijen'.

GOKENSBLOK – 1634 – P124, F53V

d'Weyvelt in Vuchtschoot: Jan Gokensblock.

Blok, 'omsloten perceel', hier van Jan Gokens. In 1415 wordt Huyb Gokens vermeld, G, fol. 57v.

GOKENSWEIDE – 1512 – R420, F74V

Stuck weyde: Gokensweyde.

GOOSKENSACKER – 1684 – R730, 60V

Een perceel zaey en weylant: Gooskens Acker, een bunder, oost en suyt aende gebuerstraeten.

GOOSKENSACKER – 1835 – N 6402, 13

Een perceel zaailand: Gooskensakker, een bunder, vijftien roeden (M 193).

Bouwland van de familie Gooskens.

GOUDSBLOEM – 1835 – N 6402, 14

Een perceel bouwland: de Goudsbloem, 97 roeden (M 628) een perceel schaarbosch met eenjarig hakhout, groot een bunder, vier roede: het Goudsbloempje (M627).

Met Goudsbloem wordt in het dialect de gele ganzenbloem bedoeld. Deze plant kwam tot ongeveer 1960 bij tienduizenden in sommige graanakkers voor, waardoor die helemaal geel kleurden.

HAAGBOS – 1742 – GP272, 378

Anderhalf gemet: het Hagebos.

Bos met een heg eromheen? Haag kan ook 'bosje' betekenen.

HANSKENS AKKER – 1634 – P124, F5

Anderhalf bunder in Hanskensacker.

HANSKENS AKKER – 1634 – P124, F25V

Landts in Hanskens Acker.

HANSKENS AKKER – 1699 – P126, F21V

Anderhalff bunder in Hanskens Acker.

HANSKENS AKKER – 1791 – RH112.250

Een perceel zaayland: de Hanskens Akker, half bunder in Vugtschoot.

Bouwland van Hans.

HEERBAAN – 1634 – P124, F32

De Strype, de Heerbaene noort.

HEERBAAN – 1658 – R726, F70

InVuchtschoot, noortwaerts aende Heirbaen.

HEERBAAN – 1699 – P126, F134

de Strijpe, de Herbane noort.

Heerbaan: grote doorgaande weg van veertig voet breed, tussen twee dorpen. Men neemt aan dat het oude legerwegen zijn.¹⁰ Met het onderhoud van de heerstraten die veelal voor grote gedeelten door de heide liepen was het gehele corpus van de gemeente belast. De vorsters konden op bepaalde dagen de bevolking oproepen om te 'pionieren' aan de wegen. Uit elk huis moest dan bijvoorbeeld een man met schop of met kar en paard op komen dagen. Door de smalle velgen van de karren en wagens werden er diepe sporen in de zandwegen uitgesleten. Op veel plaatsen waren de heerwegen in de winter moeilijk te passeren, daar de waterafvoer uit de in de lengterichting lopende sporen bijzonder moeilijk was: het water kon niet naar opzij afvloeien. Lage plekken werden door het vastkleven van mod-

Meester van de Kleine
Landschappen: weg naar
de stad.

der aan de wielen automatisch steeds dieper. Met Heerbaan wordt hier de Oude baan van Bergen-op-Zoom naar Breda bedoeld, de Sprundelsebaan.

De wegen moesten elk jaar minstens eenmaal gerepareerd worden. Dat gebeurde in 1660 in de week volgende op 13 juni. De wegmeesters moesten dan de mensen oproepen: per huis één persoon, die in staat was met een schop om te gaan. In 1644 werden per gehucht twee wegmeesters aangesteld bijvoorbeeld voor Lies en Vuchtschoot Mathijs Mathijs Meiren en Christiaen Marynis Deckers, GP 2, fol. 191, resp. 103v.

HEERSTRAAT – 1699 – R733, F59V

Heyvelts int Langh Heyvelt, omtrent het Hellegat, suytwaerts de Heirstraet aldaer.

Heerstraet: grote doorgaande weg van veertig voet of twee roeden, dat is 11,2 meter breed. Identiek met Heerbaan.

HEESTERBOS – 1569 – R715, F100

Stuck bosch en erfs: het Heesterbosch, vijf lopensaet.

HEESTERBOS – 1631 – R723, 9

Stuck bosch: het Heesterbosch, aende Drye Dycken.

Bos van jonge bomen, heesters. Heester: 'boomachtige struik; jonge stam van eiken of beuken'; met het suffix –tra voor boomnamen gevormd van germ. Haisia.¹¹

HEGBLOK – 1742 – GP272, 47V

581 roeden vanden Hegblock (neffens de Ganseweide).

Blok, 'omsloten perceel', hier omgeven met een heg. Of corrupt voor Heiblok?

HEIAKKER – 1633 – RH127, F16

Groot stuck lants: den Heijacker, teynden de Brandestrategie, west het Branden heijvelt.

HEIAKKER – 1760 – RH107, 121V

Twee gemet: den Heyacker, noort de Bergstraat.

Akker ontgonnen uit de heide of gelegen bij de heide.

HEIBLOK – 1634 – P124, F43

Anderhalff bunder landts, weyde en bosch: tHoensel en de Heyblock.

Blok met heide begroeid. Vergelijk: vanden Nieuwen Heijblock volgens d'octroy van 1678 tot lant gemaect, 581 roeden, 1668, GP263, fol. 45. Blok kan hier 'perceel' betekenen.

In 1743 liet Jan Bastiaanssen zijn schapen lopen op den Heyblock, die bezit was van Anthonette Verbeij. Ze deden schade aan het plantsoen, het jonge hout. Het was op 28 januari, zodat ze geen schade aan te velde staande gewassen konden doen. Anthonetta sloeg met 'stock en gaerde' op de schapen om ze te verdrijven. Buurman Aernout Lips had het gebeurde wel gezien, maar hij wilde niet getuigen tegen Bastiaansen omdat hij geen ruzie wilde met zijn buurman. De schade zou 25 gulden bedragen, RH 141, fol. 34v-36.

HEIBOS – 1660 – R726, 148

Een perceel erven: het Heybosch, een bunder.

HEIBOS – 1668 – GP263, 88

Vant Heijbosch en t'Raecxvelleken, vijf gemet.

HEIBOS – 1742 – GP272, 108

't Heijbosch.

HEIBOS – 1897 – BREDANAAR16, 9

Een perceel bouwland: het Heibosch, M 222, groot 1, 28 ha.

Bos in de heide of met heide erop groeiend. Een open bos met struiken, enkele bomen en heide.

HEIDE, KLEINE – 1733 – RH100, 181

Zaaylant aan de Clijne Heijde.

HEIDE, KLEINE – 1774 – RH281, 228

Zaayland op de Klyne Heijde .

HEINENBRAAK – 1703 – R734, F39

Een perceel saeylant: Heynenbraeck, twee gemet.

Braak, 'ontginning', hier van Hendrik of een familie Heinen.

HEINING BIJ HET HELLEGAT – 1723 – P129, F74V

Charles Hinckart, heere van Gageldonk, 2/3 parten van de Heyninge by het Hellegat.

HEINING, NIEUWE – 1533 – R706, F186

Drie bunder lants: de Nyeuwheyning.

HEINING, OUDE – 1514 – R422

Een gemet weyde: die Oude Heyninge.

HEINING, OUDE – 1560 – R713, 120

Stuck weyden: de Oude Heyninge, met een bosch, anderhalf bunder.

HEINING, OUDE – 1569 – R715, F100

Stuck weyden: d'Oude heyninge, mette moer en bosch daeraengelegen, anderhalf bunder.

HEINING, OUDE – 1613 – ND 8974, F116

Stuck erfs: d'Oude Heyninge, onder weyde en bosch twee bunder.

HEINING, OUDE – 1718 – ND8997, F27V

Twee bunder weijde en bosch: de Oude Heijninge, in Vughtschooth.

HEINING, OUDE – 1734 – RH101, 120

Twee bunder weyde en bosch: de Oude Heyninge.

Heining is een veel voorkomend toponiem: de grootste populariteit genoot dit element in de late middeleeuwen. Heiningen zijn met een wal + heg omsloten ontginningen, meestal vrij groot van oppervlak en vooral bedoeld voor de teelt van winterrogge. Heining is afgeleid van hagen, hegen, 'met eenen haag of heg omgeven, afsluiten'.¹²

De meeste heiningen zijn op het einde van de negentiende en het begin van de twintigste eeuw gesloopt, dit op aandringen van de landbouwvoorlichting. De heggen onttrokken immers voedsel aan de akker terwijl ze ook schaduw wierpen met als gevolg dat langs de akkerranden de gewassen minder goed groeiden. Ook werd door de invoering van de prikkeldraad (begin twintigste eeuw) het afsluiten met heggen overbodig. Het hout was minder gevraagd, door de opkomst van allerlei ijzeren gebruiksvoorwerpen. Zo moeten er honderden kilometers aan wallen + heggen vernietigd zijn. Toch zijn er hier en daar nog restanten van het oude heggenlandschap te vinden, bijvoorbeeld in de omgeving van landgoederen.

Heiningen dateren vooral van de late middeleeuwen: ze werden aangelegd op de grens van het bestaande cultuurland.

HEISTRAAT – 1667 – R727, 74V

Acker: de Heystrate, aende schuer, negen gemet, west 't Heyvelt.

HEISTRAAT – 1835 – N6402, 13

Zuurland, zuid de Heystraat.

HEISTRAATJE – 1667 – R727, 73V

Het Heystratien.

HEIVELD – 1667 – R727, 75

Stuck erven en nieuwlant: 't Heyvelt, anderhalf bunder.

HEIVELD – 1738 – RH279, 42V

Een perceel zaeyland en dries: het Heyveld, vier gemet.

HEIVELD – VM

Kadastraal perceel M 371.

HEIVELD, ACHTERSTE – 1547 – R710, F91

Lants: dNyeuheyvelt, mette achterste Heyvelt.

HEIVELD, LANG – 1634 – P124, F47

Moer in de Ramen neven Adam van Nispenmoer, het Lanck Heyvelt noordwest.

HEIVELD, LANG – 1662 – R726, 210

Een perceel hey en moervelts: d'Lang Heijvelt, twee bunder, by de Ramen, ontrent het hellegat.

HEIVELD, LANG – 1684 – R730, 58

Heyvelts by t Hellegat in t Lanck Heyvelt, westwaerts de heirbane aldaer.

HEIVELD, LANG – 1699 – R733, F59V

Heijvelts omtrent het Hellegat int Langh Heijvelt.

HEIVELD, LANG – 1703 – R734, F38

Een perceel schaerbosschen: t'Langh Heyvelt, twee gemet.

HEIVELD, LANG – 1762 – RH281, 81

Een perceel heyde: t Lange heyvelt, een gemet.

HEIVELD, NIEUW – 1547 – R710, F91

Vyer loepensaet lants: dNyeuheyvelt, mette Achterste Heyvelt.

HEIVELD, NIEUW – 1668 – GP263, 140

Nieuw Heijvelt.

HEIVELD, NIEUW – 1762 – RH281, 81

Een perceel heyde: t Nieuwe Heyvelt, een gemet.

Veld, 'woeste grond', begroeid met heide. Op de heide groeiden trouwens ook wel andere planten als bunt (pijpenstrootje), dopheide, brem, gagel, berken, stekelbrem, gaspeldoorn, zonnedaauw, beenbreek, klokjes-gentiaan enzovoorts. In de heide was allerlei reliëf, waardoor er verschillende levensruimten ontstonden voor allerlei planten soorten. Sommige houden van natte omstandigheden, bijvoorbeeld zonnedaauw, dopheide en beenbreek, andere preferen droge milieu's zoals stekelbrem, gaspeldoorn, brem. In Princenhage was de heide aan het einde van de Middeleeuwen al ver verdwenen. In het zuiden: op Effen, Overa en in Vuchtschoot lagen nog de meeste heidevelden.

Heiveld 'Stuk heide zoals een boer dat in zijn bezit heeft. Niet omheind met een heg of derg - zoals een veld op zijn hoeve - wel afgelijnd'.¹³

HELLEGAT – 1514 – R422

Heyvelt bij 't Hellegat.

HELLEGAT – 1645 – RH128, F22V

Het Hellegath.

HELLEGAT – 1662 – R726, 210

Bij de Ramen ontrent het Hellegat.

HELLEGAT – 1668 – R727, 174

Tegensover het Hellegat, onder rysbergen.

HELLEGAT – 1699 – P126, F365V

Moers opde Ramen by t Hellegadt.

HELLEGAT – 1699 – P126, F19V

Het Hellegadt.

HELLEGAT – 1699 – R733, F59V

Heyvelts ontrent het Hellegat int Langh heijvelt, suytwaerts de Heirstraet aldaer.

HELLEGAT – 1711 – R736, F100V

Moeren in het Hellegat onder de Haeghe ontrent het Rijsbergs Boomken.

Hel, 'helling; steilte, kuil, diepte, helling'.¹⁴ Een gat is een laagte. Het gebied bevatte veel moer. Hellegat betekent dus diepte of hellend terrein.

HEMELRIJK – 1620 – GP260, F102

Jaspar Oonincx weyde: Hemelrijck.

Op 20 september 1660 besluiten schout en schepenen dat er een brug gelegd zal worden op Vuchtschoot bij het Hemelrijck, GP 2, fol. 201.

Hemelrijk kan een spottende benaming zijn voor een onvruchtbaar of moerassig stuk grond. Mogelijk kan op Vuchtschoot de aanwezigheid van de oudere naam Hellegat een rol gespeeld hebben bij het ontstaan van het toponiem Hemelrijk.

HERKSAKKER, JAN VAN – 1668 – GP263, F104V

Jan van Hercxacker, 2½ gemet.

HERKSVELD, JAN VAN – 1700 – R733, F92V

Een perceel saeylants: Jan van Hercxvelt, een bunder.

Veld, 'woeste grond', maar na ontginning ook de naam van het in cultuur gebrachte land. Hier van Jan van Herk.

HILSEBAAN – 1617 – R720, 140

Stede, suytwaerts aende Hilsche Baene.

HILSEBAAN – 1634 – P124, F26

De Strype oft Kyndermaeckersboschken, de Hilsche Baen Noort.

HILSEBAAN – 1699 – P126, F4

De Hilsche Bane.

HILSEBAAN – 1740 – RH102, F82

De Drie Dijken aende Hilse Baen.

HILSEBAAN – 1746 – RH280, 20

De Hilse Baen.

Baan, 'gebaande, brede weg', hier naar het gebied de Hil, onder Etten. Identiek met Sprundelsebaan.

HILSEDIJK – 1567 – R714, F109

Aenden Hilschen Dyck.

HILSEDIJK – 1634 – P124, F96V

Aenden Ghilscherdyck.

HILSEDIJK – 1634 – P124, F16

Aenden Hilschen dyck.

Dijk, 'enigszins verhoogde weg door moeras of heide', hier naar het gebied de Hil onder Etten. Identiek met Sprundelse- of Hilsebaan. Hil, 'heuvel, hoogte'. De Ghilscherdyck uit 1634 is uiteraard foutief.

HOEKVELD – 1668 – GP263, 95

Bosch aende Liesenbergh: het Hoeckvelt, vier gemet.

HOEKVELDJE – 1668 – GP263, 129

Bosch aenden Liessenberch: t'Hoeckvelleken.

Veld in een hoek van wegen.

HOENDERNESTJE – 1835 – N6402, 13

De aanstede bij Zuuurland, waaronder begrpen een zaailand: het Hoendernestje. Kadastraal perceel M 619, 626.

Plaats waar een patrijs zijn nest had.

HOENSEL – 1634 – P124, F43

Anderhalff bunder landts, weyde en bosch: tHoensel en de Heyblock.

Mogelijk is Hoensel gevormd uit Hogenlo >hoenlo >Hoenel, maar dan moet er nog een –s ingevoegd zijn. Een lo genoemd naar hoenders is ook mogelijk: korhoenders of patrijzen (veldhoenders).

HOF, NIEUWE – 1525 – R705, F7

Stuck lants: den Nyeuwen hof, in Vuchscoet.

HOF, NIEUWE – 1663 – R726, 240V

Stuck saeijlants: den Nieuwen Hoff, twee gemet noortwaerts aen 's heeren Baen.

HOF, NIEUWE – 1668 – GP263, 100

den Nieuwen Hoff.

HOF, NIEUWE – 1742 – GP272, 273V

Anderhalf gemet vanden Nieuwen Hof.

HOF, OUDE – 1742 – GP272, 247V

Anderhalf gemet: de Oude Hof.

Hof, 'stuk land met heggen omgeven, dicht bij de boerderij'. Meestal bestemd voor de teelt van vlas, bonen, groenten, aardappelen, wortelen, spurrie etcetera.

'Uit de samenstellingen waarin het voorkomt, krijgt men een duidelijke voorstelling van de verschillende bestemmingen der percelen die de hoeve konden omringen: eikhof (bewaarplaats voor hout), kemp-, kool-, linen (d.i.vlas)hof, wermoes-, widen-, (d.i.wymen, wissen)hof, saethof, petercelihoff, lentenhoff, hop-, bleik-, klaver-, sloorhof enzovoorts.'¹⁵

Een Eikhof, waarvoor hierboven de verklaring gegeven wordt 'bewaarplaats voor hout' zal wel een hof zijn met eikenbomen er rond. Lentenhof komt in de Kempen ook voor, terwijl het in de Baronie vrijwel beperkt is tot Rijsbergen en Zundert. Te Evere in Belgisch Brabant lagen wel 23 percelen met de naam Oud Hof: op elk stond een huis, een boerderij. De oppervlakte besloeg meestal een halve of hele hektare.¹⁶

HOFSTEDÉ, NIEUWE – 1668 – GP263, 6

de Nieuwe Hoffstede, 2½ gemet.

HOFSTEDÉ, OUDE – 1668 – GP263, 6

landt: de Oude Hoffstede, anderhalf gemet.

Hofstede, 'plaats waar een boerderij staat of stond'. Het woord komt vooral in de cijnsboeken van de heren van Breda zeer vaak voor. Beide waren bezit van 'Den Armen', die ook het Voorste en Achterste Hoffstedeken in Bagven bezat.

HOOIBERG – 1674 – R728, F127

Stuck nieuw lant: den Hoiijberch.

HOOIBERG – 1835 – N6402, 13

Een perceel bouwland: den Hooiberg, (M 629), een bunder, acht roeden, west de Beukenweide.

HOOIBERG, VOORSTE – 1667 – R727, 75

Honderd roeden erven: den Voorsten Hoybergh, t'eynde de Moer.

Hooiberg < hoberch, dus de hoge berg? Blijkbaar een zandige hoogte gelegen tegen een moer. Mogelijk was de berg gevormd door uitgestoven zand uit een laagte, waar later een moer ontstond. Men zou ook kunnen denken aan een berg waar hooi uit de beemden gedroogd kon worden (als die onderliepen).

HUIGENHOEK – 1533 – R706, F167V

Stuck weyden, een bunder: Hughen Hoeck in Vuchskoet.

Hoek, 'perceel in een hoek van wegen', of 'perceel', bezit van de familie Hugen. Vergelijk Claes Dyrck Cornelis Hugen, 1546, R 710, fol. 54v.

HUIK – 1512 – R420, F74V

Stuck erfs: die Huic.

Een huik is een kapmantel. Moeten we denken aan een vormaanduiding voor een bollig-gend perceel?

HUIS, OUD – 1535 – R440, F115

Den Ouden Hoff oft ouden Huys.

HUIS, OUD – 1550 – R711, 31

Stuck weyden: dOut Huys.

Plaats waar ooit een huis stond.

HUISAKKER – 1442 – CART.BEIJNHOF, P.74

Rente van een zester rogge op een deel van den Huysacker.

HUISAKKER – 1665 – RH274, 78V

Den Huijsacker, twee bunder.

HUISAKKER – 1669 – RH275, 14

Den Huijsacker achter de huijsinge, twee bunder.

HUISAKKER – 1699 – R733, F57

Een perceel saeylants: den Huysacker, een bunder.

HUISAKKER – 1738 – RH279, 42

Een perceel zaeyland: den Huysacker, op Voorschoten.

HUISAKKER – 1743 – RH279, 137V

Een perceel saylant: den Huysacker, een bunder.

HUISAKKER – 1921 – DE BOER18, NR.49

Een perceel bouwland: de Huisakker, 1,23 hectare, M 947.

Akker gelegen tegen het huis, de boerderij. De vermelding 1442 is misschien slechts een soortnaam.

HUISWEIDE – 1667 – R727, 73V

Stuck weyden: de Huysweyde, drie gemet.

Huisweide komt veel minder voor dan Huisakker.

IJKERSHEINING – 1668 – GP263, 100V

Bosch: Ykersheijning, vier gemet.

Zie Ykensheining.

IJZERLOOP – 1878 – P401, 1601

De IJzerloop van Vughtschoot, perceel N 613, naar de Bijloop, N196, lang 1131 meter.

IJZERLOOP – 1880 – GP1914

De IJzerloop aanvangende in Vugtschoot, bij perceel M 613, loopende door Vugtschoot en uitmondende in de rivier den Bijloop, bij perceel M 196. Lang 1131 meter.

Zat er veel ijzeroer in de omgeving van de IJzerloop? IJzeroer werd eeuwenlang gebruikt om ijzer uit te smelten.

De ijzermolen sloeg ijzer plat en werd opgericht in 1763 door de Rotterdammer J. Hoffman. De molen liep op waterkracht. In 1852 werd het bedrijf opgeheven. Na nog enkele jaren dienst te hebben gedaan als oliemolen werd het gebouw in 1856 gesloopt.¹⁷

JOOSTKENSARKER – VM

Kadastraal perceel M 193.

JOSENVELDJE – 1669 – RH275, 14V

Stuck zaeylant: Joosenvelleken.

Veld van Joos of een familie Josen.

KASSELDIJK – 1620 – GP260, 52V

Lant: den Casseldyck.

Land genoemd naar een dijk, bezit van een familie Van Kassel, Van Kessel?

KASTELEINSHEIVELD – 1547 – R710, F108

Stuck heyvelts oft moers aent Hellegat, noortwaerts aen Henrick Montens erve: s Casteleyns Heyvelt.

Bezit van een familie Kastelijns. Of van een kastelein, een kasteelbeheerder (van Breda)?

In 1501 was Heynrick Montens rentmeester (en kastelein?) van Diest.¹⁸

KERKENBOS – 1668 – GP263, F42V

Vanden werft, mischput metten Kerckenbosch in Kuijckestede, een gemet.

KERKENSTEDE – 1673 – R728, F100

Stuck saey en weylant: Kerckestede, vier bunder, westwaerts t Cleyn Heijken.

Bezit van de kerk van Princenhage.

KESENWEIDE – 1897 – BREDANAAR16, 9

Een perceel weiland: Keezewei, M 198, groot 1,80 hectare.

Bezit van Cornelis.

KESSENICHSBOS – 1633 – GAB-III-50, NR.133, F12V

Stuck bosch ende erfs: Kessenicx bosch, 3 ½ bunder.

Genoemd naar de bezitter, de Heer van Kessenich. Zie Hoeve van Kessenich onder Lies.

KETELAARSWEIDE – 1668 – GP263, 103V

Ketelersweijde.

KETELAARSWEIDE – 1742 – GP272, F378

Anderhalf gemet weijde van Ketelaersweyde agter Kuijkensteede.

Weiland van de familie Ketelaars. Vergelijk Jan die Keteleer, 1415.¹⁹

KINDERBOS – 1609 – R719, F129V

Stuck bosch en erffs: t Kynderbosch, twee gemet.

KINDERBOS – 1620 – GP260, F131V

Jan Corn. Keyzers tot Ghinneken bosch: het Kinderbusken.

KINDERBOS – 1636 – GP261, F190V, 191

Goos Jan Goossens: het Kinderboschken; Corn. Adr. Kerst. Dyrven, Kinderen Bosch.

KINDERBOS – 1679 – R729, 101

Een perceel saeylants, bosch geweest zynde: 't Kinderbosch, twee gemet.

Verkorte vorm van Kindermakersbos? Of bezit van de kinderen X, een aantal ongetrouwde broers en zusters?

KINDERMAKERSBOS – 1630 – R722, 242

Plasacker, Plasweyde en Hooch Ackerken, noortwaerts aen erve: het Kyndermaeckersbosch.

KINDERMAKERSBOS – 1634 – P124, F26

De helft van een half bunder erffs: de Strype oft Kyndermaeckers bosken, het straetken van Vuchtschoot oost, Corn. Peeterssen van Ghilse kynderen in s'Hertogenbosch met hunnen Vlasacker suyt, de Hilsche Baen Noort.

KINDERMAKERSBOSKE – 1699 – P127, F460

Een halff bunder erffs: de Strijpen oft Kindermakersbosken .. de Putheininge oost.

KINDERMAKERSBOSKE – 1699 – P126, F4

Een bunder erffs: de Strypen oft Kindermaeckersbosken, Plasacker zuyt, de Hilsche Bane noort.

Kindermaker is een bijnaam.

KLAVERWEIDE – 1748 – RH104, 89

Een steede .. met twee boogaarde nevens de Claverweijde..

Weide waar klaver groeide. Er zijn twee soorten klaver die veel in weilanden voorkwamen: witte en rode klaver. De witte, *Trifolium repens*, is waarschijnlijk steeds inheems geweest. De Rode klaver, *Trifolium pratense*, werd ook wel Beemdklaver, Spaanse Klaver en Brabantse Klaver genoemd. Dodoens schrijft over klaver: 'Dan in Brabant wordender somtijds heele velden ende ghebouwde landen met dese Claveren besaeyt (namelijk met Beemd-Claveren, *Trifolium pratense*): ende dan worden die Claveren die daer van comen veel schoonder/ grooter ende weelderiger/ ende schieten hooger op dan de gene die van selfs in de weyen groeyen'.²⁰ In de negentiende eeuw bereikte de klaverteelt zijn hoogtepunt. Klaver verrijkt de bodem met stikstof, waardoor na onderploegen ervan de oogsten van graan en andere gewassen in de komende seizoenen verbeterden. Op klaver mocht het vee niet te lang grazen (bij koeien gevaar voor trommelzucht: opzwellen van de pens); daarom werd het getuierd.

KLOOSTERDIJK – 1742 – GP272, 217

7½ gemet bos: Cloosterdijk.

Bezit van het klooster van Catharinadal of Vredenberg, gelegen aan een dijk? Eerder corrupt voor Kustersdijk.

KOEKENSTEDE – 1685 – R731, 120V

Een perceel saeylant: Kuckestede (lees Kuikestede), een bunder, westwaerts den Liesschenberch.

Stede 'stuk land uit een aanstede', hier van de familie Kuiken. Zie onder.

KOSTERSDIJK – 1636 – GP261, 52

Custerdyck.

KOSTERSDIJK – 1668 – GP263, 45

Bosch: Costerdijck, eertyts twee parchelen geweest synde, 7½ gemet.

Dijk, 'perceel gelegen aan een dijk', hier van de familie Kosters. Vergelijk Cornelis Cornelis Willem Costers, 1547, R710, fol. 40.

KUIKENSTEDE – 1668 – GP263, 110V

Kuijckestede.

KUIKENSTEDE – 1668 – GP263, 42V

In Kuijckestede.

KUIKENSTEDE – 1704 – R734, F40

Een perceel saeylant met een perceel schaerbosch daeraen gelegen: de Kuyckestede, acht gemet, suijtwaerts sheeren Baen.

KUIKENSTEDE – 1734 – RH101, F29

Een perceel zaaylant: Cuijkenstede. Een half bunder zaaylant, mede genaamt: Cuijkenstede.

KUIKENSTEDE – 1742 – GP272, 46V

Vier gemet in Kuijcnsteede.

KUIKENSTEDE – 1742 – GP272, 195

In Kuijcnsteede.

Stede, 'stuk land uit een aanstede', hier van de familie (Van) Kuik(en). Vergelijk Adriaentken Anthonis Bartholomeussen van Cuyck, 1661, R750, fol. 104v.

KUIKKOTEN – 1732 – RH100, 147

Twee gemet lant: de Kuyckote, in Vughtschoot.

Moeten we lezen Kuycschote?

KUIKSTEDE – 1703 – R734, F40

Een perceel saeylant en een perceel schaerbosch: Cuyckstede, acht gemet, suytwaerts sheeren baen.

Zie Kuikenstede.

KUIPERSWEIDE – 1905 – BREDANAAR24, NR.278

Schaarhout op Kuipersweide.

LEEMPUTTEN – 1533 – R706, F166V

Een veertelsaet heyvelts: de Leemputten.

LEEMPUTTEN – 1533 – R706, F204V

In Vuchskoet aende Leemputten.

LEEMPUTTEN – 1634 – P124, F54

Een half bunder heyden en uytgedolven moer by de Ramen: de Leemputten.

Perceel waar leem gedolven werd uit putten.

LEEMSESTRAAT – 1788 – RH112, 70

De Leemse weyde oost de Leemse straat.

Genoemd naar de Leemputten of Leemsweide.

LEEMSWEIDE – 1668 – GP263, F85

De Leemswейde, 2½ gemet.

LEEMSWEIDE – 1701 – R733, F144

Een perceel weyde: de Leemswейde.

LEEMSEWEIDE – 1788 – RH112, 70

Een bunder en dertig roeden weyde: de Leemswейde, oost de Leemse straat.

LEEMSWEIDE, ACHTERSTE – 1701 – R733, F144V

Een perceel weijde: de Achterste Leemswейde, half bunder.

Weiland met lemige bodem.

LEEMSTRAAT – 1550 – R455, F88

Erven en beemden in de Leemstrate.

LEEMSTRAAT – 1612 – R719, 267

de Leemstraete.

LEEMSTRAAT – 1706 – R734, F91V

De Leemswейde, oostwaerts de Leemstraete.

LEEMSTRAAT – 1780 – RH110, 230V

De Leemse weyde oost de Leemsche straat.

Genoemd naar de Leemputten?

LEEMWEIDE – 1668 – GP263, 85

Leemswейde, 2½ gemet.

LEEMWEIDE – 1684 – R730, 61

Een perceel weyde: de Leemweyde, een bunder, dertig roeden, oostwaerts aende straet.

LEEMWEIDE – 1701 – R733, F144

Een perceel weijde: de Leemswейde.

LEEMWEIDE – 1742 – GP272, 228

2½ gemet van de Leemswейde.

LEEMWEIDE – 1780 – RH110, 230V

Een bunder, dertig roeden weyde: de Leemse weyde, oost de Leemsche straat.

LEEMWEIDE – 1801 – RH283, 205

Een perceel weyde: de Leemswейde, een bunder.

LEEMWEIDE, ACHTERSTE – 1701 – R733, F144V

Een perceel weijde: de Achterste Leemswейde, half bunder.

LEEMWEIDEN – 1633 – RH127, F16

De twee middelste Leemweijden, rontsomme met syne slooten en grachten, aen oft eontrent de Brandstrate.

LEEMWEIDEN – 1904 – BREDANAAR23, NR.85

Drie perceel bouw- en weiland: Leemswейden, 1,76 ha. Kad. nr. M 233, 234, 235.

Weiland met lemige bodem.

LEENWEIDE – 1630 – R722, 242

Zes stucken weyden: de Leenweyden, drie bunder, oostwaerts en suytwaerts aende strate: de Brandestraet.

Weiland dat leen was? Maar niet vermeld in een leenboek. Dan corrupt voor Leemweyden?

LIESAKKER – 1754 – RH106, 51

Helft van Liesakker, 4½ gemet.

Akker genoemd naar het naburige gehucht Lies.

LIESSENBERG – 1634 – P124, F57

Weyden aenden Liessenberch.

LIESSENBERG – 1634 – P124, F57

den Liessenberch in Vuchtschoot.

LIESSENBERG – 1635 – R723, 115

Bosch .. westwaerts aen seecker stuck erffs: de Liessenberch.

LIESSENBERG – 1668 – GP263, 95

Aende Liesenbergh.

LIESSENBERG – 1685 – R731, 87

Opden Liesschenbergh.

LIESSENBERG – 1694 – R732, 31V

Aenden Liesenbergh.

LIESSENBERG – 1748 – RH104, F90

De Baanacker, oost de straet naer den Liesenberg.

Berg, 'zandige hoogte' bij het gehucht Lies. Een deel van het Liesbos heette Eerste, Tweede en Derde Liessenberg.

LIESWEIDEN – 1627 – R722, 67V

Twee stucken weyden mette twee boskens, 3½ gemet: de Liesweyden.

LIESWEIKE – 1694 – RH196, 87

Een half bunder weyde teynde den Langen Acker: Liesweycken.

Weiland bij het gehucht Lies. Lies grenst aan Vuchtschoot.

LONENSTRAATJE – 1668 – GP263, 99V

Loonenstraatje.

Straatje genoemd naar de familie Loon(en).

LOONSBOS – 1662 – RH274, 50

Stuck bosch en erffs: Loonsbosch, drie gemet.

LOONSBOS – 1663 – RH274, 57V

Stuck bosch en erven: Loons Bosch, drie gemet.

LOONSBOS – 1667 – R727, 75

Stuck boschen: Loonsbosch, mettet Hoochweijken, 4½ gemet.

LOONSBOS – 1667 – R727, 74V

Loonsweyden, west Loonsbosch.

LOONSBOS – 1684 – R730, 43V

Een stuck bosch: het Loonbosch, een bunder aende Drye Dycken, Noort, west en suytwaerts aen scheeren straet ende Vroente.

Bos van de familie Van Loon. Vergelijk Hein van Loen, 1422; Henricus de Loen, 1311; Henrick Zebrechtssone van Loon, 1515.²¹

LOONSWEIDEN – 1668 – GP263, 84V

Van Loonsweijden, zes gemet.

LOONSEWEIDE – 1667 – R727, 74V

Stuck weyden in Loonsweyden, drie gemet, west Loonsbosch.

LOONSEWEIDE – 1688 – RH276, 28

Een bunder weijde: de Loonse weijde.

LOONSEWEIDE – 1742 – GP272, 48

Zes gemet: de Loonse Weijde.

LOONSEWEIDE – 1835 – N6402, 13

Twee perceel weide: de Groote Baan en Loonweide, waarvan het eene nu tot bouwland aan-gelegen is, zuid en west het schaarbosch: het Hoogbosch, noord de Oude Baan, twee bunder, 87 roeden (M 590, 591, 593) ... hebbende zijnen overweg en wel op het einde door den tremp naast de gracht ten noorden, ten einde te kunnen uitwegen door het slop op de Oude Baan.

Een slop is een dam, een toegang tot een akker of weiland. Trempt, tremst of trempel betekent 'in de Kempen karrepad tussen twee akkers of smalle met gras begroeide strook tussen twee akkers'.²²

LOOP – 1668 – GP263, 88

Aent Loopken.

Loop, 'waterloop'.

LORRENAKKER – 1802 – RH283, 217

4½ gemet saayland en bosch: den Lorrenakker, oost tegen de Vossegragt, zuid met de Eyken-dreeff tegen de Torfvaard, noord de Rithsche straat.

Is Lor een bijnaam? Of verband met mnl. Lore, 'deugniet, schelm'.²³ Meest waarschijnlijk een familienaam.²⁴

LORRENWEIDE – 1802 – RH283, 217

Drie gemet weyde: de Lorreweyde, oost de vossegragt, zuid de torfvaard, noord de rithsche straat.

MAASBOS – 1742 – GP272, 108V

Nieuw land aenden Liesenberg in de Dwersschoten tevoren Margareta Corn. Maes, nu genaemt het Maas-Bos.

Blijkbaar genoemd naar de voormalige eigenares Margareta Cornelis Maes.

MAAYEN, HOGE – 1554 – RH121, F39V

Stuck beemden: de Hooge Maede.

Made, 'hooiland, land dat gemaaid wordt'. Op Vuchtschoot?

MASTDREEF – 1878 – P401, 1640

De Mastdreef, lopend door de Hilbergen, lang 1478 meter.

Weg begroeid met mastbomen, Pinus sylvestris.

MAVENETSAKKER – 1774 – RH109, 113V

Een perceel zaayland: Mavenetsakker, een bunder.

Bezit van de familie Mavenet. Onbekende familienaam.

MOER – 1667 – R727, 74V

De krn.van Jacob Adr Leyten erven van Corn Lambrecht Janssen het woonhuys, schuere...: de Moer, 9 gemet oost 's heeren oft gebuerstraet, noortwaerts 't Heystratie.

MOEREN, KORTE – 1668 – GP263, 102V

Cortte Moeren.

MOEREN, KORTE – 1722 – RH277, 96

Een perceel weyde: de Cortte Moeren, half bunder.

MOEREN, KORTE – 1742 – GP272, 402V

Twee gemet: de Korte Moeren, op den Bieloop.

MOEREN, LAGE – 1668 – GP263, 102V

Leege Moeren.

MOEREN, LAGE – 1742 – GP272, 46V

Twee gemet weijde: de Leege Moeren.

MOEREN, LANGE – 1694 – R732, 19

Een perceel weijde en bosch: de Lange moeren, twee gemet, suytwaerts de Bieloop.

MOEREN, LANGE – 1722 – RH277, 95V

Een perceel soo wey als bos: de Lange Moeren, twee gemet.

MOEREN, LANGE – 1742 – GP272, 402V

Anderhalf gemet: de Lange Moeren, op den Bieloop.

MOERKENS – 1566 – R714, F72V

Stuck erfs: de Moerkens onder landt, weyde en bosch, anderhalf bunder, zuytwaerts aenden Byeloop.

Moer is een zeer veel voorkomende benaming voor venige gronden en ook de zuidelijke naam voor turf. Oude vermeldingen van moer geeft Leenders: 1205 novem hont moers, ter Lillo; in moro de Lillo, 1257; terre combustilibus, que vulgo dicitur moer, 1263 te Halsteren.²⁵ Als plaatsnaam komt Moer nog vroeger voor: Mur, 1157 (bij Oorderen); Mor, 1130 (=Moe-re-bij –Gistel); Moer, 1175 (bij Veurne); Murkerke, 1110 (=Moerkerke).²⁶

De voornaamste plantensoorten waaruit veen gevormd wordt zijn veenmos (Sphagnum), riet (Phragmites), zegge (Carex), berk (betula), els (alnus), wollegras (Eriophorum), struikheide (Calluna), dopheide (Erica), pijpenstrootje (Molinia).²⁷ Omgevallen bomen komen als kienhout in het veen voor: bij Zundert zijn ooit volwassen dennen gevonden in het veen. Volgens Van der Hoeven zou men in het veen nog veel wortels en ook hele stammen en takken van bomen hebben gevonden: men trof er zelfs een eikenboom van 25 meter lang in aan en Goropius Becanus zou in de ondergrond van venen sparren gezien hebben ter lengte van de mast van een groot schip.²⁸

MOERPUTTEN – 1517 – R424, 135V

Stuck erfs en bosch: de Moerputten, anderhalf bunder.

MOERPUTTEN – 1541 – R709, 33V

Anderhalf bunder erf en bosch: de Moerputten, suytwaerts aen sheerenstrate.

Perceel waarop moerputten lagen. Een moerput werd door een boer in een dag gegraven en leeg gehaald. Als dat niet gebeurde liep de put vol water.

MOERVELDJE – 1668 – GP263, 105

Moervelleken.

Veld met moerige bodem.

MONTENSHEIVELD – 1616 – R720, 124V

Moeren by 't Hellegat, t'eynden Montens Heyvelt.

Heiveld van de familie Montens.

MORTEL – 1501 – R415, F310

Een bunder erfs: den Morttel.

MORTEL – 1532 – R706, F138V

Stuck weyden en bosch: de Mortel, zestien lopensaet in Vuchskoet.

MORTEL – 1548 – R710, F163

Stuck erfs onder weyde en bosch, drie bunder: de Mortel.

MORTEL – 1613 – ND8974, 245

Een weyde in Vuchschot: den Mortel, tien lopensaet.

MORTEL – 1634 – P124, F73

Twee bunder weyden en bosch: den Mortel.

MORTEL – 1699 – P126, F332V

Twee bunder weyden en bosch: den Mortel.

MORTEL – 1699 – P126, F351V

Een bunder weyden in Vugtschoot: den Mortel.

MORTEL – 1718 – ND8997, F30

Weyde in Vugtschooth Liesen (?): den Mortel, tien lopensaet.

Mortel, 'drassige grond'. Is met de vreemde vermelding uit 1718: in Vugtschooth Liesen bedoeld: op de grens van Vuchtschoot en Lies?

OMENBOS, TEUN – 1694 – R732, 20

Een perceel bosch: Theun Oomen Bosch, een bunder, suytwaerts de Bieloop.

OTKENS RUWHEINING – 1514 – R421, F114

Anderhalff bunder erfs onder bosch en weyde: Otkens Ruwheyninge, in Vuchtschoot by Lyesbosch.

Heining met ruige begroeiing, struiken, allerlei grassen en kruiden, bezit van een persoon Otto (van der Leck?).

PAARDENBLOK – 1500 – R415, F139V

Stuck weyden: tPertsblock, een veertelsaet.

Blok, 'omsloten perceel', waarop paarden graasden.

PAARDENWEIKE – 1668 – GP263, 104

Paerdeweyken.

Weiland waarop vooral paarden werden geweid, meestal tweederangs weiland.

PEERSHOEK – 1514 – R421, F135V

Stuck lants: Peershoeck, drie bunder, in Vuchtschoot, bezit van Mechtelt Adriaen Peter Jansen.

Hoek, 'perceel in een hoek van wegen', hier van Peter (Peer) Janssen, de grootvader van de in 1514 genoemde eigenares, die rond 1450 geleefd zal hebben.

PLAK, LAGE – 1910 – BREDANAAR29, 150

Kavels rogge op de Lage Plak, bij de Echo.

Plak, plek, 'stuk grond'.

PLASAKKER – 1630 – R722, 242

De Plasacker.

PLASAKKER – 1633 – RH127, F5

Stuck lants metten grachten ende hollen: den Plasacker, met de Plasweijde, vier gemet, oostwaerts aen het straetken.

PLASAKKER – 1634 – P124, F1V

De Strype oft Kyndermaeckersbosken, den Plasacker suyt.

PLASAKKER – 1684 – R730, 61

Een perceel saeylants: den Plasacker, met een weyken, een bunder, 27 roeden.

PLASAKKER – 1699 – P126, F4

De Strypen oft Kindermaeckersbosken, Plasacker zuyt.

PLASAKKER – 1761 – RH107, 125

Een perceel saeylant: den Plasacker, een bunder.

Akker bij een waterplas.

PLASWEIDE – 1630 – R722, 242

Drie stucken erffs onder landt en weyde: de Plasacker, de Plasweyde en het Hooch ackerken, twee bunder, noortwaerts aen het Kyndermaeckersbosch.

PLASWEIDE – 1633 – RH127, F15

Den Plasacker met het weijcken oft drieschken daer teynde aen gelegen: de Plasweijde, samen vier gemet, oostwaerts aen het straetken.

Weiland bij een plas.

POLDERHOEVE – VM

De Polderhoeve of Weihoeve, aan de Sprundelseweg 75, monument.²⁹

Hoeve waar veel grasland toe behoorde. Gelegen bij een heipolder.

PUTHEINING – 1634 – P124, F26

Een bunder landts: de Putsheyninge.

PUTHEINING – 1699 – P127, F462

Een half bunder lants: de Putheininge.

PUTHEINING – 1699 – P126, F5

Een half bunder landts: de Putheyninge.

PUTHEINING – 1699 – P127, F460

De Strijpen oft Kindermakersbosken .. de Putheininge oost.

Weiland bij een waterput? Stonden er wel waterputten ver van de boerderijen, zoals hier? Of een heining met moerputten? Aangezien de meeste heiningen genoemd zijn naar de eigenaar/ontginner zou men ook nog kunnen denken aan een heining van de familie Van der Put.

RAAKBOS – 1668 – GP263, 92V

Bosch aende Bieloop: d'Raeckbosch, 2½ gemet.

RAAKBOS – 1668 – GP263, 69V

Bosch aende Bieloop: 't Raeckbosch, 2½ gemet.

RAAKBOS – 1670 – RH275, 18

Twee stucken bosch en erffenisse: Raecx Bosch, drie gemet.

Raak, 'rechte strook land, vooral aan het water'. Het perceel zal aan een recht stuk van de Bieloop gelegen hebben.

RAAKSHEIVELDJE – 1633 – RH127, F15V

Heyvelt: Raeckxheijveldeken, een gemet oostwaerts aenden Bieloop, zijtwaen westwaerts aende Brandestraet

RAAKSKE, KLEIN – 1684 – R730, 61

Het Raeckveldeken met het Cleyn Raecxken suytwaerts daeraen gelegen, een gemet oostwaerts aende Bieloop

Raak, 'rechte strook land, vooral aan het water'. Aan de Bieloop gelegen.

RAAKSVELDJE – 1668 – GP263, 88

Vant heijbosch en t'Raeckvelleken, vijf gemet.

RAAKSVELDJE – 1684 – R730, 61

Het Raeckveldeken, in de Brantstraete, oostwaerts aende Bieloop, westwaerts de leemstraet.

RAAKSVELDJE – 1706 – R734, F164

Een parcheeltje soo bosch als heyde: t'Raeckveldeken, een gemet, aende Brandestraet, oostwaerts den Bieloop, westwaerts de Leemstraete.

RAAKSVELDJE – 1742 – GP272, 108

Raexveldeken.

RAAKSVELDJE – 1703 – R734, F38V

Een perceel moervelt en houtwasschen: de Raeckveldekens, een gemet, suytwaerts de Brandestraet.

Veld gelegen aan de Raak. De familienaam Verraak was ook verspreid aanwezig in Hage bijvoorbeeld Anneken Goderts Verraeck, 1668, GP263, fol. 50v.

RAAM – 1572 – R714, F74V

Stuck moers en erfs aende Raem, oostwaerts en zuytwaerts aenden Byloop.

RAAM – 1634 – P124, F32

Erfs mette huysinge in Vuchtschoot aende Raem: de Gestel.

RAAM – 1653 – R694, 188

De Raem.

RAAM – 1665 – RH274, 50

Stuck hoylants: de Raem, vier gemet.

RAAM – 1699 – P126, F133

Tot Vughtschoodt aende Raem: de Gestel.

Raam 'omlijsting', dus een water dat een gebied omgeeft.³⁰ Raam komt in de Baronie alleen voor als grenswater, bijvoorbeeld op de grens van Ginneken en Teteringen. Gaat het hier om een zijtak van de Bieloop? Of om de Bieloop zelf; maar die vormde geen grens, althans niet tussen de gemeenten Rijsbergen en Hage, maar wel tussen Lies en de Rith.

RAAMGAT – 1634 – P124, F38V

Brandenheyvelt aen t'Raemgat.

RAAMGAT – 1699 – P126, F170

Heyvelts en moer aen 't Raemgadt: Branden Heyvelt.

Gat, 'diepte' of 'opening', hier waarschijnlijk de eerste betekenis. Gelegen bij de Raam.

RAAMSCHOOR – 1634 – P124, F34V

Aen t Raemschoor.

RAAMSCHOOR – 1696 – R732, 109

Aent Raemschoor.

Schoor, 'bruggetje van balken en takkenbossen met zoden', hier over de Bieloop.

RAAMSEMOEREN – 1754 – RH106, F150V

Zes bunder Heyvelt in syne gragten in de Raemse Moeren, behorend by de Hoeve op Hambroeck.

RAAPHEINING – 1569 – R715, F98V

Stuck weyden: de Raepheyninge, half bunder.

Rapen werden verbouwd voor de olie (die van mindere kwaliteit was dan de olie van koolzaad) en voor de knollen, die als veevoer dienden. Een heining waarin rapen geteeld wer-

den is vreemd. Meestal werden deze verbouwd in hoven of in elk geval op kleine percelen. Werden ze geteeld voor de olie of als nagewas voor de knollen? Jaren achtereen rapen telen op een bepaald perceel (zoals de naam Raapheining doet vermoeden) heeft als bezwaar dat er een besmettelijke ziekte onder de rapen gaat optreden: knolvoet, een schimmel. In 1490 werden er al rapen verbouwd in Zundert, want in een akte staat gestipuleerd; 'dlant aenverden als de rapen nu afgedaen sijn', RZ280, fol. 103v. In de dertiende eeuw werden er bij Zandvliet, Stabroek en Kapellen reeds rapen geteeld.³¹

RAMEN – 1514 – R422

Heide boven de Ramen.

RAMEN – 1641 – R724, F47V

Een parceeltken moeren en de gronden, half bunder, inde Ramen, zuyt den Bieloop, noort de Gemeyne Heyde.

RAMEN – 1648 – R724, F284

Heyvelts inde Ramen.

RAMEN – 1657 – R726, F58-60

Een perceel moervelts inde Ramen, verdeeld in cavels: eerste en tweede cavel, groot 405 roeden; de derde cavel 211 roeden; de vierde 219 roeden; de vijfde 219 roeden; de zesde 219 roeden; de zevende en achtste 402 roeden; de negende 204 roeden en de tiende 327 roeden, noortwaerts den Bieloop.

RAMEN – 1748 – RH104, 108

Een gemet moer of heyvelt in de Raemen aan de oostsyde vanden Bieloop.

Gebied genoemd naar de ligging aan de Raam=Bieloop. In 1658 verkoopt men hier 1/10 deel van ontrent acht Monickenbuynderen moervelts, gront en erve, in de Ramen, R726, fol. 84. De maat Monnikensbunders komt vooral voor in het Goed van Ykel onder Etten, waar monniken uit Vlaanderen de ontginning leidden.

RENNESTRAAT – 1788 – RH112, 69V

In de Rennestraat.

Straat genoemd naar een familie Rennen?

RESEMANSAKKER – 1789 – RH112, 148V

Een perceel zaayland: de Resemansakker, een bunder, in Vugtschoot (10 duyt heerenchyns).

Akker van de familie Resemans. Vergelijk Adriana Adriaen Resemans, 1787, RH282, fol. 155.

REUSELAARSSTEDE – 1668 – GP263, F31

By Reuselers stede.

REUSELAARSSTEDE – 1742 – GP272, 13V

Drie gemet lant in Reuselaars stede.

REUSELAARSSTEDE – 1787 – RH282, 155

Adriana Adr. Resemans laat na drie gemet lands in Reuselandsstede (!).

Stede, 'stuk land uit een aanstede', hier van de familie Reuselaars of Van Reusel. Vergelijk Jan Corn. Adriaen sGraeuwen alias Reuselers, in Vuchtschoot 1668, GP263, fol. 102; Cornelis Adriaen Reuselers, 1634, P124, fol. 5.

RIJBLOK – 1634 – P124, F53V

tGoet int Reyblock.

Blok, 'omsloten perceel' waarvan door twee eigenaars ieder om beurt de helft gebruikt werd. Dit systeem werd 'rijden' genoemd. Het kwam vooral voor bij beemden. Een alternatief is om in Rey Reyt te zien, waarvan de eind-t door assimilatie aan de daaropvolgende -b is weggevallen.

RIJSBERGS BOOMKE – 1701 – R733, F145

Heyde ofte torffvaelt aen weerszijde van de Torffvaert ontrent het Rijsbergse Boomken.

De Rijsbergse grensboom. Vergelijk Ettens Boomke, de grensboom van Etten. Mogelijk stonden er drie grensbomen op het drielandenpunt van Etten, Rijsbergen en Hage.

RIOOL – 1634 – P124, F98V

Langs de Rirole op de Ramen byde brugge.

Rirole, 'Kanaal, afwateringsmiddel'.³² Een riool is meestal een afwateringssloot in een moergebied.

ROUWE HEINING – 1500 – R415, F153V

Stuck erfs: die Rouw Heyninge.

ROUWE HEINING – 1517 – R424, 135V

Anderhalf bunder erfs onder lant en bosch: de Rouw Heynigne.

ROUWE HEINING – 1525 – R705, F41V

Anderhalf bunder lant en bosch: de Rouwheyninge, in Vuchskoet.

ROUWE HEINING – 1527 – R705, F159V

Stuck erfs onder weyde en bosch, anderhalf bunder in Vuchskoet: de Ruw Heyninge, met de halve gracht .. en elc sal syn syde heynen.

ROUWE HEINING – 1541 – R709, 33V

Anderhalff bunder erfs onder landt en bosch: de Rouwheyninge.

ROUWE HEINING – 1554 – RH121, F39V

Stuck erfs: de Rouwheyninge.

ROUWEHEINING – 1633 – R723, F74V

Stuck bosch: de Rouwheyninge, anderhalf bunder.

ROUWE HEINING – 1715 – R736, F131

Een perceel bossen: de Rouw Heyninge.

Heining met ruige begroeiing: veel struiken, doornen, graspollen, onkruid etc. In 1527 wordt vermeld dat elk zijn zijde moest 'heyne', dat is de wal op de scheiding van twee percelen goed onderhouden.

SPRANDELERSWEIKE – 1567 – R714, F122

Stuck weyden: Sprandelers weyken, in Vuchschot.

Moeten we lezen Sprandelersweike? Bezit van iemand uit Sprundel?

SPRUNDELSEBAAN – 1694 – R732, 19V

Den Doornboom, noortwaerts de Sprundelsche Baen.

SPRUNDELSEBAAN – 1897 – BREDANAAR16, 9

Bouwland aan de Sprundelsche Baan, M 605.

Baan, brede doorgaande weg, naar Sprundel. Ook de Hilsebaan genoemd.

STEEKE – VM

Kadastraal perceel M 370, 371, 372.

Stede, 'boerderij', maar meestal een deel van de aanstede.

STRIJP – 1634 – P124, F26

Een halff bunder erffs: de Strype oft Kindermaeckersbosken, het straetken van Vuchtschoot oost .., vlasacker suyt, de Hilsche Baen noort.

STRIJP – 1634 – P124, F32

Vyff lopensaet landts in dacker: de Strype, de Heerbaene noort.

STRIJP – 1699 – P126, F134

Vijf Loopenzaet landts in Vughtschodt in d acker: de Strype, de Herbane noort.

STRIJPEN – 1506 – R417, F343

Stuck lants: die Strypen.

STRIJPEN – 1699 – P127, F460

Een halff bunder erffs in Vughtschoot: de Strijpen oft Kindermakersbosken, .. de Putheininge oost.

STRIJPEN – 1699 – P126, F4

Een bunder erffs: de Strypen oft Kindermaeckersbosken, Plasacker zuyt, de Hilsche Bane noort.

Strijp, streep, 'lang en smal perceel'. Zoals vaak bij Strijpen ligt dit perceel in de dorpsakker van Vuchtschoot.

TRAPAKKER – 1835 – N6402, 13

De Beukenweide (M 630, 631, 632), west het schaarbosch: de Trapakker.
Kadastraal perceel M 633.

Akker bij een trapje ofwel een stap?

TURFVAART, NIEUWE – 1668 – R727, 174

Moeren onder Rijsbergen tegenover het Hellegat bij de Nieuwe torffvaert.

De Bredase Turfvaart werd in 1619 en volgende jaren aangelegd: in 1622 was hij zeker al in gebruik.³³ Hij nam zijn aanvang in het Groen en liep ongeveer evenwijdig met de Weerij naar het noord-oosten. Rond 1646 werd de Turfvaart verlengd van de Bie naar Breda. Dat is de Nieuwe Turfvaart.

TWEE BLOKKEN – 1790 – RH282, 213V

Een perceel zoo zaay als weyland: de Twee Blokken, twee bunder in drie parcelen.

Blok, 'omsloten perceel'.

UILENSCHOT – 1512 – R420, F74V

Stuck weyden: dUlenschot, twee bunder.

Het eerste lid van de naam is waarschijnlijk ule'vochtige plek', ook voorkomend in Ulendonk bij Oosterhout, Ulecoten bij Baarle-Nassau en Uleven onder Gilze.³⁴ Schot 'beboste hoek hoger land uitspringend in moerassig terrein'.

VAAKSTRAAT – 1577 – R715, F241V

Huyze in Vuchtschoit aende Vaecxstrate.

VAAKSTRAAT – 1595 – R717, 171V

Lants inde Vaeckstrate (daer eertyts een huys op plach te staen), te vryen met drie stuivers, drie ort nonnenchyns.

Straat genoemd naar de familie Vaak. Vergelijk Jan Jansz. Vaeck, 1557.³⁵ Vaeck<Varick?

VAN LOONSWEIDE – 1717 – RH277, 31V

Van Loonsweyde.

Zie Loonsweide.

VARKENSLAND – 1742 – GP272, 195

Vier gemet in Kuijkensteede: het Verckens land.

Land waar ooit een wild varkenesignaleerd was?

Vergelijk Everdonk en Hokkenberg. In de eerste eeuwen van onze jaartelling bewoonde het wilde zwijn grote delen van Nederland. Door de toenemende ontbossing en het in cultuur brengen van gronden, verminderde het areaal aanzienlijk.

Het zwijn werd eeuwenlang zwaar vervolgd omdat het dier aanzienlijke schade aan veldgewassen toe kan brengen. In de zeventiende en achttiende eeuw was het zwijn bijna in geheel Nederland uitgeroeid. Zelfs op de Veluwe was het dier vrijwel verdwenen. Vanaf het begin van de twintigste eeuw is het hier echter weer uitgezet. Direct na de oorlog kwamen er in de grensgebieden nogal eens wilde zwijnen voor. Het wilde zwijn leeft in velerlei landschappen: de hoogste dichtheden bereikt het dier in in vlakke, waterrijke gebieden met loofbossen en landbouwgronden.³⁶

VEERSHOEK – 1634 – P124, F16

Drye bunder landts op Gestel mette huys daer op staende: Veershoeck.

Genoemd naar een familie Van der Veer?³⁷ Hoek: gelegen in een hoek tussen twee wegen?

VEERTELZAAD – 1560 – R713, 112V

Stuck erfs: de Veertelsaet, onder landt en bosch een veertelsaet.

Een veertelzaad is een oppervlaktemaat ter grootte van vier lopenzaad, ofwel 0,86 hectare. Veertelzaad komt als toponiem in de Baronie het meest frequent voor in Princenhage.

VELDJE, HOOG – 1715 – RH277, 10V

t Hoogh Velleken aenden Liesenbergh.

VELDJE, LANG – 1670 – R727, 328

Een perceel weijlants: 't Lang Veldeken, een gemet.

Veld, 'woeste grond' en ook een perceel ontgonnen uit de woeste grond.

VEN – VM

Kadastraal perceel M 410.

Ven 'waterplas in de heide', vaak al vroeg ontgonnen.

VERBRAND HEIVELD – 1762 – RH281, 81

Een perceel heyde: t Verbrande heyvelt, half gemet.

Heiveld waarvan de bovenlaag, waar de heiturf zat, opgestookt was.

VERLOREN KOST – 1668 – GP263, 87

Land en erve: den Verloren Cost, acht gemet.

VERLOREN KOST – 1668 – GP263, 12

Landt en erve: De Verloren cost.

VERLOREN KOST – 1668 – GP263, F105

D'Heer en Mr. Joan Boot, advocaet in sGravenhage lant en weyde: de Verloren Cost, tevoren Jacob Henrick Bellekens.

Perceel waarop alle moeite vergeefs was, onrendabel perceel. Dus onvruchtbare grond.

VLASAKKER – 1634 – P124, F26

De Strype oft Kindermaeckersbosken, Cornelis Peeterssen van Ghilse kynderen in s' Hertogenbosch met hunnen Vlasacker suyt.

Akker waarop geregeld vlas werd verbouwd. Vlas werd eeuwenlang op kleine schaal geteeld door de boeren om in hun kleding (linnen) te kunnen voorzien. Mogelijk echter corrupt voor Plasacker (ligt ook bij de Strype).

VOREN, KORTE – VM

Kadastraal perceel M 408.

Genoemd naar de ploegvoren.

VOSSENWEIKE – 1668 – GP263, 104V

Vossenweijcken.

Weiland van de familie Vos. In 1415 worden genoemd: Jan Vos, Kateline Vos, Willem Vos en Hein Vos, G, fol. 11, 41, 72 en 38v.

VUCHTSCHOOT – 1410 – RAA, SB597

Te Vuchtscoot.

VUCHTSCHOOT – 1415 – G, F18

Te Vuchscoten.

VUCHTSCHOOT – 1464 – CORS.CHARTER

Land tot Vuchtschoot in de acker.

VUCHTSCHOOT – 1499 – R415, F85

In Vuchtschoet.

VUCHTSCHOOT – 1500 – R415, F139V

In Vuchtschot.

VUCHTSCHOOT – 1503 – R415, F410V

In Vuchtschoet.

VUCHTSCHOOT – 1514 – R421, F145V

In Vuchscoet.

VUCHTSCHOOT – 1525 – R705, F7

Den Nyeuwen hof in Vuchscoet.

VUCHTSCHOOT – 1525 – R431, 27V

in Vuchscoot.

VUCHTSCHOOT – 1529 – R706, F3

Weyden in Vuchscoet.

VUCHTSCHOOT – 1530 – R706, F133

in Vuchscoot.

VUCHTSCHOOT – 1533 – R707, F9

In Vuchscoet.

VUCHTSCHOOT – 1535 – R440, F8

In Vuchscoet.

VUCHTSCHOOT – 1594 – R717, 117

In Vuchtschoyt.

VUCHTSCHOOT – 1605 – R718, 282

in Vuchtschoyt.

VUCHTSCHOOT – 1613 – ND8974, 243

In Vuchschot.

VUCHTSCHOOT – 1634 – P124, F57

Inde Vuchtschoot.

VUCHTSCHOOT – 1641 – R724, F40V

Bosch in Vusschoot.

VUCHTSCHOOT – 1646 – R724, F234

In Vusschoot.

VUCHTSCHOOT – 1667 – R727, 133V

in Vusschot.

VUCHTSCHOOT – 1670 – R727, 287

In Vusshot.

VUCHTSCHOOT – 1699 – P126, F4

In Vughtschoodt.

VUCHTSCHOOT – 1699 – P127, F462

In Vughtschoodt.

VUCHTSCHOOT – 1706 – R734, F91V

Hofstede .. in Voorschoot.

VUCHTSCHOOT – 1718 – ND8997, F27V

In Vughtschooth.

VUCHTSCHOOT – 1736 – RH279, 3

In Voorschoot.

VUCHTSCHOOT – 1742 – GP272, 13V

Bij Vugtschood.

VUCHTSCHOOT – 1743 – RH141, F34V

In Veurschoten.

Schot/schoot wordt wel omschreven als 'beboste hoek zandgrond uitspringend in moerassig terrein', ook wel als 'afgesloten stuk land' of 'hoger gelegen land t.o.v.een broekgebied, in hoekvorm naar voren springend'.³⁸ In de toponiemen van de Baronie lijkt de eerste betekenis het best te passen. Het moerassige terrein is het dal van de Bieloop. Vucht is een neenvorm bij vocht 'vocht, vochtigheid'.³⁹ Vergelijk de namen de Gilze Vucht, de Vucht (Teteringen) en de plaatsnaam Vught bij Den Bosch. Dit vucht in Vuchtschoot beklemtoont het natte karakter van het beekdal ter plaatse.

Als familienaam komt Vuchtschoot al voor in 1380: Heylwich van de Vuchtschoot, meesteres van het Begijnhof te Breda; in 1442 wordt Mergrieten Petersdochter van der Vuchtschoot genoemd⁴⁰ en in 1449: Cornelie Jansdochter van Vuchscote die in dat jaar genoemd wordt als meissenier.⁴¹

VUCHTSCHOOTAKKER – 1530 – R706, F77

Lants in Vuchscoetacker.

VUCHTSCHOOTAKKER – 1533 – R707, F10V

Stuck lants: den Vuchtscoetacker, 8 lop.Belast met 9 lop.rogs aen het Clooster van Korssendonck.

VUCHTSCHOOTAKKER – 1620 – PONDB.52V

Den Vuchtschootacker.

VUCHTSCHOOTAKKER – 1636 – GP261, 52

Vuchtschootacker.

VUCHTSCHOOTAKKER – 1754 – RH106, 194

Een perceel soo saeylant als bosse: den Vugtschootsen akker, 3½ gemet.

Genoemd naar de ligging te Vuchtschoot.

VUCHTSCHOOTSEHEIDE – 1577 – R715, F241V

Aende Vuchtschoitsche heyde.

VUCHTSCHOOTSEHEIDE – 1634 – P124, F64V

De Ganseweyde inde Vuchtschootsche heyde.

VUCHTSCHOOTSEHEIDE – 1668 – GP263, F104V

De ganseweijde op de Vuchtschoose heijde.

VUCHTSCHOOTSEHEIDE – 1699 – P127, F455V

De Ganseweiden inde Vuchtschootsche Heide.

VUCHTSCHOOTSEHEIDE – 1699 – P126, F291V

De Vugtschootse Heyde.

VUCHTSCHOOTSEHEIDE – 1760 – RH107, 121

Boomtjensberg opde Vuchtschootse heyde.

VUCHTSCHOOTSEHEIDE – 1780 – RH110, 231

Zeven bunder uyt twaalf bunder heyde..aengemeten en voorts met een grib, kielspit off schey-paal van den anderen kennelyk gesepareert en gedistingeert worden opde Vutgschootze heyde.

VUCHTSCHOOTSEHEIDE – 1732 – R587, F161V

Op den Nieuwen Bremberg onder Etten of Rysbergen agter de Vugtschootse Heyde ontrend het Hellegat.

Heide bij Vuchtschoot. De in 1780 genoemde grib is een greppel en een kielspit is een met de schop gegraven voortje, meestal bedoeld als afgrenzing.

VUCHTSCHOOTSELOOP – 1878 – P401, 1601

De Vuchtschootsche loop, lopende van Bouwlust, M 513, door Vuchtschoot naar de Bijloop, M 236, lang 1378 meter.

VUCHTSCHOOTSESTRAAT – 1699 – P126, F4

Straetken van Vugtschoot.

VUCHTSCHOOTSESTRAAT – 1791 – RH112, 258

Stede..noord de Vugtschootse straat.

VUCHTSCHOOTSTRAATJE – 1634 – P124, F27

Het Vuchtschootstraetken.

VUCHTSCHOOTSEVOETPAD – 1878 – P401, 1640

De Vuchtschootsche voetpad, lang 2150 meter, lopend van het Zoutlandsche hek in de Sprundelsche Baan naar Vuchtschoot langs de Echo en Zuurland.

VUCHTSESTRAAT – 1835 – N6402, 13

Zuurland, oost de Vuchtsche straat.

Identiek met Vuchtschootsestraat.

WAAIENBERG – 1634 – P124, F73

Een halff bunder bosch aende Leemputten: den Waeyenberch.

WAAIENBERG – 1699 – P126, F329

Een half bunder bosch in Vugtschoodt: den Wayenbergh.

Het eerste lid van Waaienbergh betekent 'glooiend';⁴² berg 'zandige hoogte'.

WEIDE, ACHTERSTE – 1668 – GP263, F6V

De achterste Weyde, twee gemet.

WEIDE, LAGE – 1668 – GP263, 123V

De leege Weijde.

WEIDE, LAGE – 1703 – R734, F37V

Een perceel bosschen: de Leege Weijde, vier gemet.

WEIDE, LAGE – 1708 – R735, F1

Een perceel bossen: de Leege Weijde, 4 ½ gemet.

WEIDE, LAGE – 1715 – RH277, 10V

Een perceel weijlant: de Leege Weijde en t Hooch Velleken aenden Liesenbergh.

WEIDE, LAGE – 1738 – RH101, 162

Een perceel weijde: de Leege Weyde.

WEIDE, LAGE – 1742 – GP272, 267

5½ gemet: de Leege Weijde en Block.

WEIDE, LANGE – 1668 – GP263, 102V

Lange Weijde.

WEIDE, VOORSTE – 1703 – R734, F40

Een perceel weyde: de Voorste Weijde, twee gemet.

WEIKE, HOOG – 1667 – R727, 79

Een perceel weijde: het Hoogh Weijken, half bunder.

WEIKE, KLEIN – 1665 – RH274, 78V

Stuck weijlandts: tCleijn Weijcken, slecht goet, half bunder.

Blijvend weiland lag meest in de beekdalen op niet te venige bodems, ook wel in de dorps-akkers. Blijvend weiland werd nooit gescheurd en omgezet in akkerland. Het kon wel eens gehooïd worden, maar meestal diende het voor het weiden van melkvee. Koeweiden moesten beter van kwaliteit zijn dan paarden- en ossenweiden.

WEIMARSBOS – 1835 – N 6402, 13

Een perceel schaarbosch: Weymarsche Bosch, 87 roeden (M 598).

WEIMARSEWEIDE – 1835 – N 6402, 13

Twee perceel weide: de Kleine Baanweide en de Weimarsche weide, een bunder, 78 roeden (M 594, 596, 597), zuid het Wymarsche bosch, noord de Oude Baan.

Is Weimars ontstaan uit Weimans?

Vergelijk Elisabeth Sebregt Weymans, 1705, R734, f65 en de Weimanskavel in het Liesbos.

YKENSHEINING – 1512 – R420, F74V

Twee stucken erfs: Ykens heyninge, een bunder.

YKENSHEINING – 1530 – R706, F63V

Zeven lopensaet Lants: Ykensheyninghe.

YKENSHEINING – 1541 – R709, 26

Stuck erfs: Ykensheyninge, onder bosch en weyde, 3/4 bunder, westwaerts aende stede.

Heining van Yke of een familie Ykens. Vergelijk Yken Dekens, 1415, G, fol. 54v. Vervormd tot Ijkersheining.

ZEEBASENHEIVELD – 1712 – RH234, F100V

Een perceel saeylant: Zeebasen heyvelt, aende Hilsche Baene.

Zeebaas is een in Noord-Brabant en België uitgestorven familienaam.

ZUURLAND – 1835 – N6402, 13

De heer Gerard Verbey, grondeigenaar, verkoopt de bouwhoeve: Zuurland, bestaande in een huizinge, G 366, met annex koestalling, schuur, paardenstal en verdere getimmerten, benevens werf, hof ten westen van de huizinge, met de aanstede, waaronder zaailand: het Hoen-derneestje, te Vuchtschoot, zes bunder, 93 roeden, oost de Vuchtsche straat, zuid de Heystraat, west het schaarbosch: de Goudsbloem. De arbeiderswoning en twee tuinen of hoven zijn niet in de koop begrepen; daar mogen alleen in kooihokken of opgesloten gehouden worden kippen, ganzen, eenden of duiven. + percelen: den Hooiberg, de Groote Baan, de Trapakker, de Beukenweide, Loonweide, Hoogbosch, het Baanakkerke + een stede, bestaande in huizinge, G 368, met stallinge, schuur, hof en erve en zaailand, een bunder, acht roeden, oost de Leemstraat + Goortkens akker, den Akker, den Hoogen Akker, de Kleine Baanweide, Wymarsche bosch, Hoogbosch, het Goudsbloempje.

Boerderij in Vuchtschoot, gebouwd rond 1860.⁴³ Zuur, nat land. Kadastraal perceel M 619-626.

NOTEN

- 1** Buitenhuis, index; Debrabandere, index.
- 2** Blankaart, pp 332, 333, 334.
- 3** Moerman, p.38.
- 4** Schönfeld, M.: Veldnamen in Nederland, tweede druk, Amsterdam (1950), p.52.
- 5** Schuermans, geciteerd in Goossenaerts, p.104.
- 6** Leenders (2006), p.173.
- 7** Hage 5(1975), p.42.
- 8** Blankaart, pp, 439, 440.
- 9** RANB, Collectie Cuypers van Velhoven, nr.574, punt 4.
- 10** Lindemans, J.: Toponymische kanttekeningen, Meded.30(1954), p.89. Karel Peeters: de Wegen, in: Kempische landschapsgeschiedenis (1937), pp.86-103. M. Schönfeld: Wegnamen, De Oudheid en Vroege Middeleeuwen, Meded.33 (1957), pp.56, 57.
- 11** De Vries, p.244.
- 12** Verdam, p.243.
- 13** Goossenaerts, p.289.
- 14** Verdam, p.245.
- 15** Helsen, geciteerd in Goossenaerts, p.303.
- 16** Eigen Schoon en De Brabandere 54(1971), p.133.
- 17** Kappelhof, Ton: Nijverheid in Princenhage in het begin van de negentiende eeuw, Hage 4, nr.3 (1974), p.70-74.
- 18** Cerutti, III, p.174.
- 19** IJsseling, p.181.
- 20** Geciteerd in Goossenaerts, p.378.
- 21** Buiks (1994), p.181.
- 22** WNT XVII, kolom 2643.
- 23** Verdam, p.338.
- 24** Buitenhuis, p.899 geeft Lor.
- 25** Leenders (1989), pp.42, 43.
- 26** Gysseling, I, p.701.
- 27** Leenders (1989), p.39.
- 28** Van der Hoeven, p.4.
- 29** Hage 5(1975), nr.14, p.43.
- 30** Verdam, p.483.
- 31** Uytven, roeden van: Vroege inbreuken op de braak in Brabant en de intensieve landbouw in de Zuidelijke Nederlanden tijdens de dertiende eeuw, Tijdschrift van de Belgische vereniging voor aardrijkskundige studies, 53 (1984), p.63-72.
- 32** Verdam, p.496.
- 33** Van der Hoeven, p.316.
- 34** Moerman, p.240.
- 35** IJsseling, p.79.
- 36** Litjens, B.E.J.: Wild zwijn, in: S.Broekhuizen e.a.: Atlas van de Nederlandse zoogdieren, Utrecht(1992), p.195-199.
- 37** Buitenhuis, p.588.
- 38** Gysseling, II, p. 901; Schönfeld, p.129; J.Molemans: Nederzettingenamen in het Land van Vogelenzang, Naamkunde 14 (1992), p.39.
- 39** Verdam, p.723.
- 40** Juten: Cartularium Begijnhof, p.XXVII resp. p.74.
- 41** Dirven, George: Meisseniers in de Hage, Hage 3, nr.2 (1973), p.56 .
- 42** Gysseling, II, p.1030.
- 43** Dirven, Herman: Vuchtschoot, Hage 3, nr 1 (1973), p.44.

COLOFON

Titel: Veldnamen in de voormalige gemeente Princenhage

Erfgoedrapport Breda 60

Auteur: Chr. Buiks

Kaarten: H. de Kievith

Objectfoto's: A. Schut

Eindredactie: G. Otten, H. de Kievith

Ontwerp en lay-out: Studio Maaïke Klijn

De auteur heeft zijn best gedaan de rechthebbenden op de illustraties te achterhalen. Degenen die menen rechten te hebben kunnen zich met hem in verbinding stellen.

ISSN: 2210-9552

© Gemeente Breda, 2018

Ruimtelijk Economisch Domein

Team Erfgoed

Postbus 90156

4800 RH Breda